

Ελευθερόπολις

ΤΡΙΜΗΝΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΩΝ ΑΠΟΚΟΡΩΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 12ος, ΦΥΛΛΟ 47ο, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2007, ΤΙΜΗ 0,01 ΕΥΡΩ, ΣΟΥΛΙΟΥ 124 ΤΚ 173 42 ΑΘΗΝΑ

Το γραμματσάκι του γέρω

Ο Νούφρης ο Κατσόχοιρος Αδάμ του Παραδείσου

Σε μια παλιότερη αθιβολή μας λέγαμε, αναγνώστη μου, για τα «εποπτικά και παραστατικά μέσα διδασκαλίας», που χρησιμοποίησε, τω καιρώ εκείνω, ο μακαρίτης ο δάσκαλός μου : Μια γαϊδουροκεφαλή και μιαν αρνίσια σκωταριά, με τη νεφραριά και τ'άλλα μεζεδάκια του τζιγεριού, για να μάσε διδάξει τα «Στοιχεία της Ανθρωπολογίας» μας. Μόνο που οι χαρισάμενες εκείνες παραστάσεις έλαβαν τέλος «εξαντλήσει μέσων παραστατικών». Αφού τα «όργανά» μας εκείνα, άλλα τα φάγαμε τηγανιστά και τ'αποδέλοιπα τη γαϊδουροκεφαλή δηλαδή την ασφεντούριξε ο παπά Χριστόφορος στον τοίχο, επειδή του γαϊδούρειψ' έλεγε το μάθημα και το σχολειό !

Η διαταγή όμως του επιθεωρητή ήταν αυστηρή κι έπρεπε, όπως έγραψε, να «συννεχισθούν» τα μαθήματα με μέσα πάντα «εποπτικά». Μα στο σχολείο, εξόν από έναν παμπάλαιο ποντικοφαωμένο χάρτη του καιρού του «αιιδίμου» Τσάρου Αλεξάνδρου του Α', τις απαραίτητες βίτες για τα διδακτικά βιτσιμάτα και τις χερούκλες του δασκάλου για τα χαστουκίσματα και τα ξεπατώματα τ'αφτιού, άλλα μέσα διδασκαλίας εποπτικά ή μη, δεν υπήρχαν, γι αυτό το ρίξαμε στους «εκπαιδευτικούς περιπάτους». Σ'ακροποταμιές για να διδαχτούμε «περί ωκεανών, λιμνών και θαλασσών». Σε χαλέπες όπου μαθαίναμε περί «ορέων, οροσειρών και χαραδρών». Και στο μετόχι του Φρης τ'Αμερκανόν, για να γνωριστούμε μ'άγνωστά μας ζώα και πουλιά, που μιλούσανε ανθρώπινη λαλιά, κι αβγά σαν τα μεγάλα τόπια τα παλιά.

Θα πούμε το λοιπόν σήμερα για το «πρώτον εκπαιδευτικόν» μας περίπατο στον «Παράδεισο» του κυρίου Φρης του Αμερκανόν, που δεν ήταν όμως Αμερκανός αληθινός παρά ξιπασμένος μουσκοκούζουλος αμπαδιώτης καστρινός. Που γίνηκε άμπλουτος στην Αμερική και σαν εγύρισε στην Κρήτη αγόρασε το μετόχι του Σελίμ Αγά. Εναν αποχερωσμένον τόπο κοντά στο χωριό μου, που με τον παρά οπού του ριξε τον μεταμόρφωσε σε παράδεισο «ΕΔΕΜ», τον έγραφε στην ταμπέλα που'χε καρφωμένη σ'ένα μπαμπαλιανό πιθάρι του Γαρέ, στεμένο στην «Πύλη» και φυτεμένο με ψαρογάλους και κατιμέρεια.

☞ συνέχεια στη σ. 5

Χειμώνας 2007-2008

Η ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΓΑΥΚΟΦΙΛΟΥΣΑ. Πίνακας (1949) του Νίκου Εγγονόπουλου (1907-1985). Αυγοτέμπερα (=μείγμα αυγού και τέμπερας (χρώματος)) και φύλλο χρυσού σε ξύλο, 25 x 20 cm.

Φέτος γιορτάζονται τα εκατό χρόνια από τη γέννηση του μεγάλου Έλληνα υπερρεαλιστή ζωγράφου και ποιητή. Στην «Ροδαρά μας» δημοσιεύουμε λίγους στίχους από το περίφημο ποίημα του Εγγονόπουλου «Μπολιβάρ», μαζί με φωτογραφία του ποιητή.

Τα Κάλαντρα των Φώτων

Σήμερα είναι τω Φωτώ, φωτίζουν οι παπάδες, και μεσ' στα σπάθια μπαίνουνε και λέν' τον Ιορδάνη. Ο Ιορδάνης Βαφτιστής εγύρισε και είπτε: «Χαρίστετέ μου τα κλειδιά τα μαργαριταρένια, ν' ανοίξω τον Παράδεισο να πιω νερό δροσάτο, να πέσω ν' αποκοιμηθώ σε μια μηλιά 'πο κάτω». Ανήφορος κατήφορος σε τρία πηγαδάκια κάθονται τρεις μελαχρινές με τα σγουρά μαλάκια. Η μια κεντά τον ουρανό κι' η άλλη του φεγγάρι κι' η τρίτη η ομορφότερη κεντά τον Αη-Γιάννη.

Εκδηλώσεις του Συλλόγου

Η Πρωτοχρονιάτικη πίτα του Συλλόγου

Την Κυριακή 27 Ιανουαρίου 2008 στις 10.30 το πρωί, στην αίθουσα της Ομοσπονδίας Συλλόγων Αποκορώνου στην οδό Αγ. Κωνσταντίνου & Νικηφόρου 8 στον πέμπτο όροφο, θα κόψουμε τη Πρωτοχρονιάτικη πίτα του Συλλόγου. Την ίδια ώρα θα γίνει και η ετήσια Γενική Συνέλευση του Συλλόγου.

Ο Αποκριάτικος Χορός

Το Σάββατο 23 Φεβρουαρίου 2008 από τις 9.30 το βράδυ, θα γίνει ο Αποκριάτικος χορός του Συλλόγου μας, στο κρητικό κέντρο «Ζορμπάς», που βρίσκεται στη διεύθυνση, Συγγρού 230 και Ιφιγενείας 5, τηλ. 210 9568120. Να μη λείψει κανείς.

Με την ευκαιρία των εορτών των Χριστουγέννων και της Πρωτοχρονιάς η «Ελευθερόπολη» και το Διοικητικό Συμβούλιο του Συλλόγου, απευθύνει σε όλους τους Αρμενιανούς όπου και αν βρίσκονται θερμές ευχές για υγεία, χαρά και προκοπή.

Καλά Χριστούγεννα και ευτυχισμένος ο νέος Χρόνος 2008

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΑΜΟΙ

Την Κυριακή 9 Δεκεμβρίου 2007 στον Ιερό Ναό των Αγίων Μαρτύρων, στο Ρέθυμνο, έγινε ο γάμος της **Πελαγίας Κ. Τσακιράκη** με τον **Δημήτρη Σ. Χατζηπαυστόλου**. Κομπάροι ήταν η Θεοδώρα Ροζάκη και η Ευαγγελία Πατσαλάκη - Σπυριδάκη. Μετά το μυστήριο οι προσκεκλημένοι συγγενείς και φίλοι από το Ρέθυμνο και τα Χανιά, προσήλθαν στη χαρά των νεονύμφων και παρακάθησαν στο γαμήλιο γλέντι στο κέντρο «Πέλαγος», στο Ρέθυμνο. Όλοι συμμετείχαν στη χαρά του νέου ζευγαριού με την ευκαιρία του ξεκινήματος της καινούριας ζωής τους.

Ευχόμαστε στο ζευγάρι «βίον ανθόσπαρτον» και στους γονείς και κομπάρους να έχουν πάντα τέτοιες χαρές.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

Στις 22 Σεπτεμβρίου 2007 στον ιερό Ναό Αγίου Νικολάου Αρμενών ο **Αντώνης και η Μαρία Χαιρετάκη** βάπτισαν τον τρίτο γιο τους. Το όνομα του: Φωτεινός - Χριστόφορος. Οι νονοί του: Παναγιώτης - Όλγα Γερμενή. Στους γονείς, παππούδες και νονούς ευχόμαστε να τους ζήσει.

ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Η **Μαρίτα Χατζιδάκη** κόρη του Γιάννη Χατζιδάκη και της Τούλας Μαντωνάκη πήρε το πτυχίο της με Άριστα από το Παιδαγωγικό τμήμα του Πανεπιστημίου Κρήτης. Της ευχόμαστε καλή σταδιοδρομία και πάντα επιτυχίες στη ζωή της.

Η **Ανδριάνα Κρεμπενιού** του Γιώργου και της Μαριάννας Πατεράκη πέτυχε στο τμήμα Ψυχολογίας του Πάντειου Πανεπιστημίου.

Τα θεράμα μας συγχαρητήρια, και καλές σπουδές.

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η **Παπαγιαννάκη Κατερίνα** σύζυγος του **Νεκτάριου Γιαννάκη**, κόρη του Γιάννη και της Μαρίας Παπαγιαννάκη γέννησε στις 8 Οκτωβρίου αγοράκι.

Στους γονείς, παππούδες και γιαγιάδες ευχόμαστε να τους ζήσουν.

ΠΡΟΑΓΩΓΗ - ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ

Ο **Τερεζάκης Χαράλαμπος** του Σπύρο και της Ειρήνης, καθηγητής Φιλολόγος, προήχθη στο βαθμό του Γυμνασιάρχη και τοποθετήθηκε στο Γυμνάσιο της Νέας Μάκρης.

Οι γονείς του τα αδέρφια του και η θεία του Ανδριανή τον συγχαίρουν, του εύχονται επιτυχία στα νέα του καθήκοντα. Και εις ανώτερα.

ελευθερόπολις

Τριμηνιαία έκδοση
του Συλλόγου Αρμενιανών Χανίων
«Ο ΚΡΙΤΟΒΟΥΛΙΔΗΣ»
Εκδίδεται με τη συνεργασία του
Δημοτικού Διαμερίσματος Αρμενών

ΚΩΔΙΚΟΣ 4125

Συντακτική Επιτροπή
Βασάλου Κική
Κουρομηλιάκης Βασιλής
Μπουρνάζος Χαράλαμπος
Τερεζάκη Σοφία του Μιχαήλ
Τερεζάκη Ειρήνη του Βασιλείου
Τσακιράκις Γιάννης
Τσιτσιρίδου Ελένη

Εκδότης-Διευθυντής
Γιάννης Σ. Τσακιράκις
Σουλίου 124, 17342 Αγ. Δημήτριος
Τηλ. 210-99.16.613
Fax: 210-99.57.582
Email: Itsakir@otenet.gr
● ISSN 1109-3056

Από τη σύνταξη της «Ε»

Η «Ελευθερόπολις» θα ήθελε να επισημάνει στους συγχωριανούς μας και στους αναγνώστες μας ότι η κάλυψη των γεγονότων που σχετίζονται με το χωριό μας δεν γίνεται με συστηματικό τρόπο, λόγω έλλειψης μέσων. Αποτέλεσμα είναι, ιδιαίτερα από τα κοινωνικά γεγονότα (γάμοι, γεννήσεις, βαφτίσεις, θάνατοι, επιτυχίες κλπ) να καλύπτονται μόνο όσα πέφτουν στην αντίληψη μας και κατά καιρούς να συγκεντρώνουμε τις διαμαρτυρίες συγχωριανών μας για τις ελλείψεις. Η «Ε» έχει ανοικτές τις στήλες της για όποιον συγχωριανό θέσει έγκαιρα στη διάθεσή της, κείμενο που αναφέρονται στα κοινωνικά γεγονότα της οικογένειάς του, καθώς και μια φωτογραφία.

«Ε»

Γενάρης 1874, Αρμένιοι ΠΡΙΚΟΣΥΜΦΟΝΟΝ

Εγώ κι σχορεμένη η γυναίκα μου η Ανεζινιώ αποφασίσαμε οι δυό μας με την συγκατάθεση μας να παρ' η κόρη μας η Μαριγώ νόμιμο σύζυγο και να τον νεμετε νύχτα και μέρα το Γιανάκι τοι Χαρίκλειας.

Εν πρώις τοί δύνομε τσ' ευκές μας πώ τα βάθη τοί καρδιάς μας να τρισευτιχίσουνε και να πολυχρονίσουνε, ακόμη να κάνουνε πολλά κοπέλια.

Δεύτερον δινομέντονε 4 κονίσματα το ένα από ξύλο δυό δαχτύλια χοντρό, το άλλο από αχιβάδα και τά δυό σε κεραμίδι.

Ύστερα τρία ποκάμισα το να ολόμαλλο- δυό μεσοφόρια ολόγουρα μπουγαδιασμένα- δυό βρακιά παστρικά από κάμποτο, ενάμησι ζευγάρι κάλτσες, πλεχτές και μέχρι το γάμο θα προλάβομε να πλέξομε τα' άλλο μισό να γεννούν δυό τα ζευγάρια.

Ένα φουστάνι από κάμποτο, ένα από τσίτι και ένα από βελούδο Αμερικάνικο τοί συχωρεμένης τοί ντάντας μου - δυό μαντήλια τοί κεφαλής και δυό μικιά για το πέτο. Μια φασκιά για το καλοριζικό, δυό ζευγάρια παπούτσια, το να μπαλομένο, σαράντα πήγες βρακοζονάρι του γαμπρού μας, μια σκούφια να τη φορή βράδι παρὰ βράδι, για να μη τρυπήσι γλήγορα. Ένα χαβάνι χάλκινο, δυό τοικάλια καινούργια, ένα μαυροτζούντικο, ένα κιλήμη τοί σχορεμένης τοί μάνας μου. Δυό φλιτζάνες του καφέ χωματένιες, τη χέστρα του κοπελιού με δυό χερούλια αχρησιμοποίητα. Ένα στρώμα από φτερά, ένα λίγχο χωματένιο κι ένα ντενεκεδένιο, ένα κλιδί, κι ένα καζάνι για τη μπουγάδα, μια πεζούλα χωράφι, ισαμε μια γαιδουροκωλί-στρα, δεκαφτά ελιές τρίκαρπες, τριάντα χρυσές λίρες, εξήντα παράδες, κι εκατό γρόσια, μετρητά, και το κυριότερο τη Μαργώ με τ'ά ούλα τσι. Μαζί μ' ούλα τούτανα για να τσί κάνομε πρώτους νοικοκύρηδες τσ' Αρμένους, μια κάμερα σπίτι που θα κάθονται, κι άμα ποθάνουνε οι γέροι ντονε, ούλο το σπίτι. Ακόμη δινομέντονε έξε κότες, ένα μπιτόνι ένα κόσκινο, ένα σακούλι σπιτίσια μακαρόνια, κι άμα προλάβομε θα κάμομε άλλα ντόσα. Δέκα οκάδες ελιές, πέντε οκάδες χαμάδες, ένα βάζο κάπαρι, τρεις οκάδες τραχανά, ένα τζουβάλι στάρι, μισό κριθάρι, ένα μαγκάλι, τρεις προβιές για να στρόνουνε σπίτι τονε, ένα γουρούνι ζωντανό, μια αίγα γρέ, ένα κατσίκι, ένα μετόνι κρασί, ένα μπουκάλι ούζο, μια μπότσα με πετουμέζι, και μια γουρούνι παστό, τα τελευταία μπορούν άμα θέλουν να διαθέσουν να κάμουνε το γλέντι και να τραπεζόσουνε τσι κομπάρους τονε, και τσι κοντινούς γιτόνους.

Ο Πεθερός
Κοσταντάζης Νκόλας

Οι μαρτίρι
Γιώργης διακονικόλας Γ.Δ.
&
Δμιτράκις Τζούφος

Ο Συμβολοεογράφος (Ανυπόγραφο)

Τρώγω τζη 'γω και τσί παστές
Τρώγω και κολιμπάδες
Καλιά 'χω δέκα κοπελιές
Πάρα σαράντα γράδες!!!

ΤΕΡΕΖΟΓΙΑΝΝΗΣ

Οι οικονομικές προσφορές μπορούν να κατατίθενται στο λογαριασμό 156/761034-33 της Εθνικής Τράπεζας ή να αποστέλλονται με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση: Τσακιράκις Γιάννης, Σουλήου 124, 173 42 Αγ. Δημήτριος και στη συνέχεια να ενημερώνετε την εφημερίδα στο τηλέφωνο 9916613, για να σας σταθεί η σχετική απόδειξη.

Η «Ε» θέλοντας να είναι συνεπής ως προς το χρόνο έκδοσή της, ενημερώνει τους αγαπητούς συνεργάτες της ότι η ύλη που θα δημοσιευθεί στο επόμενο φύλλο θα πρέπει να έχει φτάσει στην εφημερίδα μέχρι 20/2/2008.

Ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου

ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ σημείωσε η τριήμερη εκδρομή της Ομοσπονδίας Σωματείων Αποκορώνου στις 2-3 και 4 Νοεμβρίου στη Σιάτιστα Κοζάνης, συμμετέχοντας στις εκδηλώσεις του εορτασμού απελευθέρωσης της πόλης από τον τουρκικό ζυγό τον Νοέμβριο του 1912. Στις εκδηλώσεις συμμετείχαν η Ομοσπονδία με δύο πούλμαν ο Σύλλογος Βάμου με ένα και ο Σύλλογος Κισσαμιτών με ένα. Η Ομοσπονδία αναχώρησε από την Αθήνα στις 2 Νοεμβρίου και το ίδιο βράδυ πραγματοποίησε κρητική βράδια στο ξενοδοχείο διαμονής στη Σιάτιστα με το συγκρότημα του Κωστή Παπουτσάκη, και εδώ θα θέλαμε να τον ευχαριστήσουμε γιατί ήρθε και μας διασκέδασε αφιλοκεδώς. Με ενέργειες του πρόεδρου ήρθαν και συμμετείχαν τόσο στη κρητική βράδια όσο και στη παρέλαση το χορευτικό του συλλόγου Κρητών Κοζάνης με επικεφαλής τον πρόεδρο τους κ. Γιάννη Καραμπακάκη, τον οποίο επίσης ευχαριστούμε.

Στην φωτογραφία από αριστερά διακρίνονται: η κα Ειρήνη Πουπάκη, εκπρόσωπος του Νίππου, ο κ. Γ. Χριστοδουλάκης, Α Αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας, η κα Αθηνά Μαραθάκη, γενική γραμματέας, κ. Στ. Κατσουλάκης, βοηθός ταμία, η κα Πελαγία Τερεζάκη, ο Πρόεδρος κ. Γιάννης Τερεζάκης, η κα Αργυρώ Χειλαδάκη, ειδ. Γραμματέας, ο κ. Βαρθής Μπραουδάκης, Β Αντιπρόεδρος, η κα Μαίρη Χατζηδάκη, ταμίας, η κα Μαίρη Μαρκογιαννάκη, συζ. του συνεπαρχιώτη Βουλευτή κ. Χρήστου Μαρκογιαννάκη και ο κ. Μανώλης Μακρινιάκης, Πρόεδρος Φρεδιανών Αττικής.

Στη βραδιά μίλησε ο πρόεδρος της Ομοσπονδίας κ. Γιάννης Τερεζάκης, ο οποίος είπε:

Κυρίες και κύριοι καλώς ορίσαμε και καλώς σας ευρήκαμε. Λίγες μέρες μετά τον πανελλήνιο εορτασμό της 28ης Οκτωβρίου η Ομοσπονδία Σωματείων Αποκορώνου συνεχίζοντας την παράδοση των τελευταίων χρόνων επισκέπτεται και φέτος την ηρωική, ιστορική και φιλόξενη Σιάτιστα στοιχεία εναισθησίας που διακρίνουν και μας τους Κρητικούς. Στοιχεία, αναφορές για το ιστορικό της Μάχης και της Απελευθέρωσης της Πόλης δε θα κάνω, αφού έχουν γίνει στο παρελθόν από ιστορικούς ειδικότερους από εμένα, δεν μπορώ όμως να μην αναφερθώ στον συνεπαρχιώτη οπλαρχηγό από το Βάμο Λεωνίδα Παπαμαλέκο του οποίου την προτομή φιλοξενεί η πόλη σας. Τοποθετηθείσα σε συνεργασία του Δήμου σας επί δημαρχίας κ. Γιάννη Νάκου και της Ομοσπονδίας μας επί προεδρίας κ. Γιάννη Λεντάρη, στους επίσης Αποκορωνιώτες Γιώργο Καγιανάκη και Γιάννη Ανδρουλάκη από το Φρέ, καθώς και του γιατρού Μιχάλη Αναστασάκη από τη Σπηλιά Κισσάμου, αρχηγού των εθελοντών Κισσαμιτών, του οποίου επίσης την προτομή φιλοξενεί η πόλη σας και τοποθετηθείσα επί προεδρίας του δραστήριου προέδρου των Κισσαμιτών κ. Λευτέρη Λουπασάκη, θεωρώντας αυτή μου την αναφορά μνημόσυνο τιμής στην μνήμη τους με αφορμή την παρουσία μας εδώ. Η Κρήτη δεν ήταν μονάχα ένα από τα μεγάλα κέντρα της ελληνικής αφύπνισης, ήταν και ένα από τα κέντρα του επαναστατικού εθνικοαπελευθερωτικού κινήματος των Ελλήνων.

Στην Κρήτη θεωρούμε και είναι ήρωες όλοι που

πολέμησαν και έπεσαν στο βωμό της λευτεριάς, η μνήμη τους θα είναι αιωνία και φάρος που θα οδηγεί τις επόμενες γενιές και χρεός που πρέπει να το μετά λαμπαδέψουμε στους νεότερους.

Με τη σημερινή εξέλιξη, αλλοίωση των πληθυσμών, παγκοσμιοποίηση και τα άλλα ξενόφερτα κουνούρια, που επηρεάζουν λαούς, θρησκείματα, την ιστορία, τα ήθη και τα έθιμά μας πρέπει να επαγρυπνούμε και να βρούμε τις αντιστάσεις εκείνες ώστε να παραμείνουμε, να υπάρξουμε σαν λαός και να μην κινδυνεύουμε από τίποτα διατηρώντας την φυσιογνωμία μας, την ιστορία μας και τον πολιτισμό μας πρότυπο παγκόσμιο. Η κατάργηση και αποεθνοποίηση των κρατών δεν θα πετύχει. Η φιλοπατρία είναι αίσθημα ριζωμένο στα κατάβαθα της ψυχής των Ελλήνων.

“Κι ο Βενιζέλος άφησε παραγγελιά μεγάλη, ποτέ ο ελληνικός λαός διαχωρισμό μη κάνει”

Σ’ ό,τι αφορά την Κρήτη νομίζω ότι δεν κινδυνεύουμε από τίποτα, υπάρχουν οι άνθρωποι της παλιάς κουλτούρας που όλα αυτά θα διαφυλαχτούν, γιατί είμαστε περήφανοι και για την ιστορία μας και για την καταγωγή μας, και γιατί πάντα η Κρήτη θα γεννά οπλαρχηγούς και αντάρτες, μαυροποκαμισοάρηδες και μερακλήδες άντρες. Τελειώνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους παρευρισκομένους που και φέτος καταφέραμε να ‘μαστε όλοι μαζί εδώ για τον

ίδιο σκοπό και ιδιαίτερα τους άρχοντες της Σιάτιστας για την υποδοχή και την φιλοξενία στην πόλη τους.

“Στη Σιάτιστα ν’ οι φίλοι μου, στη Κρήτη γ’εδικοί μου, και δε παλεύω τη χαρά για σας που ‘χει η ψυχή μου”
“Εγώ και απόψε χαίρομαι που βρίσκομαι κοντά σας Υψώνω το ποτήρι μου και πίνω στην υγεία σας.

Την επόμενη μέρα η ομοσπονδία πραγματοποίησε ημερήσια εκδρομή στην Έδεσσα, επίσκεψη στους εκεί καταρράκτες, επίσκεψη στο ενυδρείο, φαγητό στο Δημοτικό εστιατόριο, ψώνια και επιστροφή στη Σιάτιστα.

Την άλλη μέρα Κυριακή 4 Νοέμβριου συμμετείχαμε με ομαδική μετάβαση εκδρομών και βρακοφόρων στη Μητρόπολη-καταθέσεις στεφάνων στο Ηρώων και προτομών Παπαμαλέκου και Αναστασάκη- παρέλαση και στη συνέχεια στη δεξίωση που παρέθεσε ο δήμος προς τιμή μας.

Με την ευκαιρία θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους που συμμετείχαν ή βοήθησαν στην πραγματοποίηση αυτής της εκδρομής.

Ο πρόεδρος
ΤΕΡΕΖΑΚΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ

Η ροδαρά μας

Ρόδο σου στέλνω, μάθια μου, του ρόδου κάτω χάρη,
απ'τη δικιά σου ομορφιά κι εκείνο για να πάρει.

Μαντινάδες

Ωσάν το ξωμονάστηρο
που δεν το λειτουργούνε
μοιάζει εκείνος π'αγαπά
και δεν τον αγαπούνε.

'Αφτω και σβήνω και κεντώ,
φοβούμαι και τρομάσω,
αποκοτώ κι αγγίζω σου,
φεύγω και πάλι αράσω.

'Αχι κι να γινόντανε καβγάς
στη γειτονιά σου,
ν' αράξουν ούλοι στον καβγά
και εγώ στην αγκαλιά σου.

Α μ'αρνηθείς σκοροδόπιστη,
μιαν όρνιθα θα σφάξω,
να κάτω να χαροκοπάω,
ώστε να σε ξεχάσω.

Είντα'ναι δα και το φιλί,
σφουγγίζεις το και βγαίνει,
μόνο 'χω που γλυκαίνεσαι
και ποιός σε ξεγλυκαίνει.

(Μαρία Λιουδάκη)

Γνωμικά

Ο χωρισμός είναι φωτιά,
και καίει λίγο-λίγο,

Ο Ψαργάς... μάρτυς

Στο επαρχιακό δικαστήριο ο μάρτυρας κα-
ταθέτει :

-Ο Μανώλης ως το μεσημέρι πότιζε τον κήπο
του. Είναι δίπλα στον δικό μου και τραβούμε νερό
από το ίδιο πηγάδι. Ο ψαργάς βρισκότανε μαζί με
άλλους στον καφενέ. Δεν μπορεί λοιπόν να τον
ανακατεύουμε σε τούτη-νά την κλεψιά.

Ο δικαστής από την Παλιά Ελλάδα, λέει στον
γραμματικό του Δικαστηρίου :

-Γράψε να κληθεί ο Ψαργάς να καταθέσει...

Γραμματοδιδάσκαλος ο ...πισινός τση μυλωνούς

Ενας μυλωνάς του'ρθε να μάθει στα γεράμα-
τά-ν του την αλφαβήτα στην κεράν-του. Ούλα
τα γράμματα τα'μαθε μονομιάς η μυλωνού, σαν

σα να πατώ στα κάρβουνα
και δεν μπορώ να φύγω.

Γιατρούς δε θέλει ο χωρισμός,
γιατί πληγές δεν κάνει
μέσα κεντά ο άνθρωπος,
μα όξω φωτιά δεν βγάνει.

Μα η αγάπη στην αρχή
φαίνεται σαν το μέλι,
μα όντεν αγγίζει στην καρδιά,
καίει σαν το πιπέρι.

(Μαρία Λιουδάκη, 1884-1947)

Αινίγματα

Το φείδιν τρω'τη θάλασσαν
κι η θάλασσα το φείδι
πάνω στην μύτην του φειδιού
ο ήλιος ανατέλλει.

(Σολζαχ ο)

Μακρύς, μακρύς καλόγηρος κι πίττα η κεφαλή
του.

(αοιδροσ βοι ιδραιοθ ο)

Καθαρογλωσσίδι

Η εκκλησιά 'πον τον κρεμμών
ποιός την εισιδερομολυβοκαγγελοσταυροπελέ-
κησεν ;

Αιβολές

αφουργκαστερό¹ δασκαλάκι,

'Ελε² το ωμέγα, δεν εμπόρειε να μάθει.

Είντα δε τζή'καμε να το μάθει, δεν εμπόρειε, δεν
εμπόρειε. Στα ύστερα απορπίστηκε. Παιραιτούνε
τα γράμματα και βάνουνε το μύλο ομπρός.

Εκειά που σιάζανε το μύλο, εκατέβηκε του
μυλωνά, πιάνει κι αλευρώνει καλά-καλά την
τάβλα απού θέτουνε τσι σακκούλες με τ'άλεσμα
και τση λέει :

- Να στρογγυλοκάτσεις εδά στην τάβλα κι
απόης³ να σηκωθείς 'πιτήδια-'πιτήδια⁴

Δεν εκαλόθελε, μα θελημάτεψε η μυλωνού
κι εκατσε ως το είπε, κι ύστερα σηκώθηκε και
τινασούντανε για να φύγει από το παρδαλό
φουστάνι τζη τ'αλεύρι, να μην τήνε περιπαίζου-
νε όξω, να τση λένε πως την αλευροκύλησε πάλι ο
γέρος τση στο μύλο.

Και πρέπει πώς ήτανε καθοθρεμένη κιόλας,
γιατί έκαμε με το καθισιό ένα ωμέγα, το μεγα-

- ο θειός μου ο σιδερομολυβοκαγγελοσταυρο-
πελεκητής.

- αν είχα κι εγώ τα εργαλεία του θειού σου του
σιδερομολυβοκαγγελοσταυροπελεκητή, εκαμνά
την καλύτερα'που τον θειόν σου τον
σιδερομολυβοκαγγελοσταυροπελεκητήν.

Τα αινίγματα και το καθαρογλωσσίδι
είναι κυπριακά και τα δημοσίευσε
ο Κύπριος Γ. Λουκάς στην «Εφημερίδα των
Φιλομαθών», Αρ.612/15-11-1866).

Αόγου χάριν

Αποσπάσματα από το ποίημα
του Νίκου Εγγονόπουλου
«Μπολιβάρ»

Μπολιβάρ! Ονομα από μέταλλο
και ξύλο, ήσουνα

ένα λουλούδι μεσ'στους μπαχτσέδες

/της Νότιας Αμερικής.

Είχες την ευγένεια των λουλουδιών μεσ' στην
/καρδιά

σου, μεσ'στα μαλλιά σου, μέσ' στο βλέμμα σου.

[.....]

Μπολιβάρ, είσαι ωραίος σαν Έλληνας.

[.....]

λύτερο του κόσμου κατά που λένε !

Ο γέρος τση δα επήγε να κουζουλαθεί από
τη χαρά του και πιάνει κι αλευρώνει ούλο το
μακρουσκάμι κι ύστερα την έβαλε κι έπαιζε
κωλοκαθιστούς κι έγγραφε γραμμιά ωμέγα, ωμέγα,
ώσπου-ν απού το μάθε.

1 = που ακούει την οδηγία, την συμβουλή

2 = αλλά, όμως

3 = έπειτα

4 = με προσοχή, με επιτηδειότητα

Από τις «Αιβολές» του Αριστ. Ι. Κριάρη,
Αθήνα 1978, Δημοσιεύθηκε από τον
Γ. Μαθιουδάκη, στο βιβλίο του: Λουλούδα

Της Ροδαράς τούτης τα ρόδα
τα κορφολογά 'πο τα περβόλια
Ο ΧΑΡΑΑΜΠΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

Το γραμματσάκι του γέρω

☞ συνέχεια από τη σ. 1

Τούτος το λοιπόν ο νέος Αδάμ του Παραδείσου, ήταν -όπως εμαθεύτηκε κατόπιν από ένα άλλο καστρινό -γραμμένος στο μητρώο του χωριού του Ονούφριος Κατσοχοιράκης του Αριστοφάνους κι οι χωριανοί του τον αποκαλούσαν βέβαια Νούφρη Κατσόχοιρο. Μα ως επάτησε τον πόδαν του στην Αμερική, στο Σικάγο Σίτυ, ως έλεγε την πολιτεία όπου τον εξεφόρτωσε ο παραγγελιοδόχος, τον παραλάβανε οι Αμερικάνοι και του περικόψανε ούλους εκείνους τους Νούφρηδες Κατσοχοίρους κι Αριστοφάνηδες, και τον εκαταγράψανε στα χαρτιά τους Φρης (από το Νούφρης) Κατς (από το Κατσόχοιρος). Πραχτικοί άνθρωποι οι Αμερικάνοι, δεν κάθοντ'εκείνοι να τρώνε την ώρα τους, που κάθε δευτερόλεπτο της φέρνει παρά («ο χρόνος είναι χρήμα», διδάσκουνε και «πόσων δολλαριών άνθρωπος ειν'ετούτος» ρωτούνε και σε βαθμολογούνε), και να χασομερούνε το γλωσσισιδάκι τους με μακρόσερτα ονόματα κι επίθετα. Άλλο να τόνε φωνάζουνε Κατσοχοιράκη κι άλλον Τρεχαγυρευνοχαραλαμπάκη Ελαμεινώντα του Κατσανεβοβαγγέλη και τη Βαφφελοκατερίνης το κοπέλι. Ούλα τούτα τα περικόψον στ'άψεσβήσε και μ'ένα Κατς Φρης ξεμπερδεύουνε και γρεύουνε τσι δουλειές που βγάνουν το δολάριο με τ'αλευροτσούβαλο. Μήδε βεγγέρες, παρέες κι αποσπερίδες κάνουν αυτοί, μήδε κάθονται να τραγουδούν Ερωτόκριτους, αγρίμια κι αγριμάκια

μον, μαντινάδες, γαμοτράγουδα κι αείριδες κοπανιστούς ν'αεροβατούνε και να ξαργούνε από το να βγάνουνε μονέδα και να την αποθηκεύουνε στην μπάγκα.

Και καλά που τ'αλλάξανε οι Αμερικάνοι τ'Αδάμη κείνους τσι Κατσοχοίρους και τσι Νούφρηδες που δεν εταίριαζαν, εδά διάολε, με την παχιά του πορτοφόλα και τη στολισμένη βιτρίνα του σαν ήρχονταν -από το Μετόχι στο χωριό για εκκλησιασμό.

Ντυμένος και σιδερωμένος -μ'αμερικάνικα τακίμια τση κούτας, ρεμπούπλικα, γρεβάντα, σκαρπίνι λουστρίνι τριζάτο, χρυσό δακτυλίδι και ρολόγι μ'αλυσίδα χοντρή κι απ'ακριβό μάλαμα. Και τέσσερις κοντυλοφόρους στο τσελάκι του σακακιού, καθένας κι άλλο χρώμα ως έδειχνε το καπάκι του, κόκκινο, πράσινο, μπλέ, μαύρο κατά την περίπτωση που θα χρειάζονταν το καθέν'απ'αυτά και την ανάγκη γραφής της στιγμής.

Ποιά περίπτωση, μωρέ και ποιάν ανάγκη γραφής θα μου πεις πως είχ'ο ευλογημένος, που τ'όνομά του μόνο κι αυτό μια φορά το μήνα το γράφε ο γουρσουλαμάς για να παραλάβει το τσέκι. Κι η γραφή του, μας έλεγε ο ταχυδρόμος ο Βαρδής, ήτανε σα να σκαβε στο χαρτί που το τρύπα, χτυπώντας το με την πένα τη χρυσή!

Άς είναι. Είπαμε να διηγηθούμε τον «εκπαιδευτικόν» μας περίπατο στον Παράδεισο του

νέου Αδάμη, του Νούφρη, κι εμείς το ρίξαμε στην τροζάδα και την ξιπασιά του Νούφρη. Ανάγκη το λοιπόν να γυρίσμε στον Παράδεισο αυτόν και τα πουλιά του Παραδείσου.

Ο Παπαγάλος ο «Πρωταγόρας»

Να γυρίσμε είπαμε, στον παράδεισο του νέου Αδάμη, του Νούφρη του Κατσόχοιρου και τις παραδείσιες εκείνες σπουδές μας όπου τρία πράματα ήτανε τα θαύματα, που τα χ'ε τ'αφεντικό του για φύλαξη και για «εκπαιδευτική» επίδειξη και μόρφωση των δασκαλακιών, κι «επιμόρφωση» των δασκάλων της περιοχής και της εποχής μου :

Το πρώτο πράμα και θαύμα το λοιπόν, π'απαντούσες και σε προϋπαντούσε στην «Πύλη» του Παραδείσου ήταν ο Παπαγάλος «Πρωταγόρας», ως είχαμε συμβουλέψει τον Κατσόχοιρο να τον ονοματίσει, γιατί ο ίδιος τέτοια ψιλά γράμματα δεν είχε σπουδάξει ως την τρίτη του Δημοτικού, απ'όπου «ευδοκίμως» αποφοίτησε. Μα ποιός τα ρωτά, μωρέ, σήμερο μάλιστ'αυτά, σαν έχεις χοντρά πορτοφόρια, π'από καταβολής κόσμου αυτό το ξέρουν όλοι, η δύναμη και η υπόληψη στον άνθρωπο είναι το πορτοφόλι αυτό.

Πρωταγόρα (μας εξήγησε, κρυφογελώντας ο δάσκαλος, αρχίζοντας τα μαθήματα του «εκπαιδευτικού» μας περιπάτου), ονοματίσανε τον παπαγάλο, γιατί τ'ονε κι εκείνος «προπέτης», λογάς και στρεψόδικος «σοφιστής»,

σαν τον συνονόμάτ του τον πρόγονο.

Τούτος ο Πρωταγόρας πρόγονος παπαγάλος ήτανε και το πρώτο από τ' αγνωστά μας θαύματα του κόσμου τούτου, πουν έφρεπε, μαθητευόμενοι και «χωρικοί» εξάπαντος να σπουδάσμε. Τα παλιά τα πρώτα εφτά, Κολλοσούς της Ρόδου (και το πήδημα της Ρόδου του «κομπαστού»), Κήπους Κρεμαστούς της Βαβυλώνας και τα λοιπά, τα ξέραμε απ'όσω κι ανακατωτά από την άλλη ιστορία. Τώρα σπουδάσαμε Ζωολογία. Ως εμπήκαμε, το λοιπόν, στην «Πύλη» του Παραδείσου του Νούφρη, ήρθ'ο ίδιος και μας υποδέχτηκε, και διέταξε τον παπαγάλο, που τ'ονε σκαρφαλωμένος εις τον ώμον του :

- Καλημέρισε, Πρωταγόρα, και προσφώνησε τους ευγενείς Κυριούς (εμάς δηλαδή! Φτού μας κι αλάβωτά μας, τα κυριλίγια μας και η ξυπολησιά μας!).

Κι ο Πρωταγόρας αρχίνιξε την ίδια στιγμή, σα να το χ'εσ κουρντισμένο του διαόλου το πουλί :

- Ως ευ παρέστητε, αξιότιμοι Κύριοι και Κυρίες, κισκιλιβίζόν, χάουντουγιοντού, γιουοσιτίγκλις, παρλεβουφρανόε, αλοβιούντάρλιγκ

και άλλα τέτοια ευρωπαϊκά κι ακαταλαβίστικα -που, μωρέ, νούς και μνημονικό να τα θυμάσαι ούλα -που μας εκάνανε να το θαυμάζομε τούτο το δαίμονε το πουλί, που φαίνονταν σοφός Σολομώντας. Μα τον εφοβούμεσταν κιόλας τον αφορεσμένο με τα γράμματα που γνώριζε, μην αρχίνιζε να λ'εγε και το μάθημα της Ζωολογίας μας, κι άνοιγε την όρεξη του Κυρίου Φρης, να μάσε ρωτά κι εμάς να του το λέμε, κι είντα να του λέμε, που μ'ασταν, ως συνήθως, κουμπούρες ούλοι μας αδιάβαστοι.

Μα ο Θεός μας έσωσε, γιατί πέταξε στο τέλος, ύστερ'από το :

--Χαίρετε, ευγενέστατοί μου μπόηδες, κι ένα

- Αει σιχτίρι, καουμπόηδες, με πρήξατε

☞ συνέχεια στη σ. 6

ζωντόβολα.

Και τότε τον εσιγίρισε κι εκείνον τ'αφεντικό του, που γίνηκε κατακόκκινος από το κακό του, γιατί τ'αποκάλυψε ο παπαγάλος τσ'απόκρυφους αποχαιρετισμούς του, ως

του γυρίζανε την πλάτη, «εκπαιδευόμενοι» κι «εκπαιδευτές» επισκευτές. Κι εμείς βέβαια δεν επροσβληθήκαμε παρά κατουρηθήκαμε στα γέλια. Ως κι ο δάσκαλος εσφιγγονταν να μην μπήξει κι εκείνος τα χάχανα και χαλάσει τον «εκπαι-

δευτικό» μας περίπατο, που τον εσιλιμούχισε ο «σοφιστής» ο Πρωταγόρας με τσ'αποχαιρετισμούς του. Και μ'αυτούς ετέλειωσε κι η παράσταση με τον παπαγάλο δάσκαλο, κι εξεμπλέξαμε και μ'ετούτον του διαόλου τον προφέσορα!

Το ...Μουλαράβγυλο

Το άλλο σπουδαίο φαινόμενο του Παραδείσου του Νούφρη ήταν το Μουλαράβγυλο. Ένα πράγμα στοργυλό «σαν το βυζί τη Μυλωνούς», όπως τ'αποκαλούσανε και μας το περιγράφανε όσοι χωριανοί πρωτόδανε τ'αβγό, κι είχανε δει (στον ύπνο τους βέβαια οι μαύροι, γιατί στον ξύπνιο τους μηδέ «τη Μυλωνούς τσι χάσιους λαιμούς» που τραγουδούσανε τα βράδνα, δεν είχανε θωρεμένους, σκεπασμένους ως τσ'είχε με την μαντίλα τζη την κλαδωτή.

Μα ο Κύριος του Παραδείσου μας εξήγησε πως δεν ήτανε τούτο που θωρούσαμε αβγό, παρά σπόρος. Ινδική καρύδα ήτανε, λέει, το επίσημο όνομά του. Καρύδα, όχι καρύδι, όπως λέμε λέρα του τράου το μεγάλο λέρι, που του κρεμούνε στο λαιμό και γυναικάρα, τη μακρόφυλλη γυναίκα, σαν την αμπλά την Εμινέ Χανούμ, που μας ήρχοντανε στα πανηγύρια μ'ένα νταβά σάμαλι στην κεφαλή.

Τούτες τις καρύδες, μας εξήγησε κατόπιν τ'αφεντικό του Παραδείσου, τις σπέρνουνε, κι απ'αυτές βγαίνουν οι ινδικές καρυδιές, δυσθεόρατα δεντρά, σαν του κανιανό Κυπάρισσο και τον αρμενιανό Πλάτανο.

Ερώτηξε τότες ένας μας τον Κύριο Φρης, αν έφερε από την Αμερική, μαζί με το Μουλαράβγυλο και τ'Αβγό του Κολόμπου.

- Εγύρεψά το να το βρω να τ'αγοράσω, να τόχω στον Παράδεισό μου, να το σπουδάσετε εσείς οι σπουδαστές κι οι δασκάλοι σας. Μα μου πάνε πως δεν το πουλούνε κείνο τ'αβγό, οι Αμερκανοί, γιατί το'χουνε, λέει, εθνικό τους κειμήλιο. Όπως έχομε μεις οι κρητικοί τον ταύρο

με τα κέρατα του Μίνωα και τη γυναίκα του τη Παισιφάη...

- Τα κέρατά του τα τραγίσια του ντενεκέ του ξεγάνωτου, που δεν κατέει που πάνε τα τέσσερα και μου παρασταίνει και τον προφέσορα... Ελεγε το βράδυ ο δάσκαλος στη δασκάλα του την Αρχοντούλα, μια οργισμένος, και μια ξεκαρδισμένος στα γέλια, π'ακούγονταν από το δρόμο, καθώς της διηγούνταν τα καθέκαστα του «περιπάτου» και τα φερσίματα του «τρόζακα του Κατσόχοιρου» (ως της τον εσύστανε τον Κύριο Κάτς), που του βλαψε ο παράς και το λίγον του νου.

- Ποιός κατέει, Αρχοντούλα μου, πως τα βγαλ'ο πεζεβέγκης και μ'είντα μαχαιροβγάλτες είχε πάρει δώσε στο «Σικάγο-Σίτυ». Χασίσια και πουτ...νες, με το συμπάθιο θάν'εμπορεύοντανε στο «Σίτυ» ο λωποδύτης, αλλιώς δεν εξηγούνται, Αρχοντούλα, τέτοιο ζωντόβολο οπου'ναι, τα τόσανα μιλιούνια τα δολάρια που λέει πως έχει στ'αμερκανικές μάνγες, απ'όπου του'ρχονται τα φουσκωμένα τσέκια κάθε μήνα...

Μ'αυτά για τον «τρόζακα» του Παραδείσου, τα'λεγε ο δάσκαλος όπως σας τ'πα και πριν, το βράδυ στη δασκάλα του. Γιατί, την ώρα που τ'ακουε από τον Φρης, είχε κατεβασμένη τη μούρη κι εθώριε τα παπούτσια του για να δώσει τόπο στην οργή και στο γέλιο του. Επειδή έπρεπε να μη διακοπεί ο «περίπατος» και να προκάμομε να δούμε και το τρίτο φαινόμενο του Παραδείσου, το Παγώνι.

Το παγώνι στο τουλουπάνι και ο σκύλος ο «ελγίνος»

Τρίτο καλύτερο κι ομορφότερο πράμα κείνου του Παραδείσου, ήτανε το μπαλασαμωμένο Παγώνι. Αυτό το φυλάγανε στην «ιστορική» λέγανε, κούνια, όπου κούνιε η μάνα του τον Κατσόχοιρο μωρό, τυλιγμένο, για να μην το φτιούν οι μύγες, σε τουλουπάνι-το παγώνι, όχι το μωρό Κατσοχοιράκι.

Καλά, θα μου πείτε, μυγιοχάφτη δεν είχε ένα τέτοιο σπίτι, κι εβάλανε το πουλί στο τουλουπάνι;

Είχε βέβαια, ευρεσιτεχνίας μάλιστα του σπιτονοικοκύρη: μια κατσούνα κρεμασμένη κι αλειμένη με μέλι. Μα οι σκατόπιστες οι μύγες εμυρίζοντανε το μέλι τη κατσούνας, κι εμαζόνουνταν απ'ούλα τα διπλανά αχούρια, κι όσες προκάναν εκκολούσαν στο μυγιοχάφτη. Οι ελιόλιπες απομέναν απ'όξω, κι υπήρχε κίν-

δυνος-θάνατος να πάνε να κατουρούνε και να μυγιοφθιούνε τον πισινό του Παγωνιού, την ορά του, όπου βρίσκονταν κι η μεγαλύτερη αξία του. Ο Κύριος Φρης, το λοιπόν, έπιασε κι έβγαλε με προσοχή το τουλουπάνι του, κι ούλοι θαυμάσαμε τότες ως μας τ'όδειξε το πουλί του, τα πλουμιά του και την ομορφιά του. Κι ο δάσκαλος του'πε:

- Να το χάρεσαι το πουλί σου, εσύ κι η γυναίκα σου. Κι ο Θεός να σας το βλέπει, να μη σάσε κοτσιπιδιάσει γή σας το μαθιάσει κακό μάτι.

- Αμήν, είπαμε τότες «εν χορώ το Σχολείον». Και μ'ετούτο το Παγώνι τελειώσανε τ'άγνωστά μας πράματα και τα διδάγματα του «εκπαιδευτικού» μας περιπάτου.

Κι είπ'ο δάσκαλος να κάμομε και το δικό μας περίπατο, χωρίς διδασκαλίες, στο μετόχι, ήσυχoi όμως και «συντεταγμένοι». Μα μεις βέβαια, ως μας αμόλησε, αρχίζαμε να τζιριτούμε «ασύντακτοι και φωνασοκούντες» και να σκαρφαλώνουμε στα δεντρά του Παραδείσου, σουρομαδιώντας κι ό,τι κορομήλο και τζανερίκι υπήρχε.

Μα μας εγιουρούντηξε ο σκύλος ο Ελγίνος (όπως τον είχε βαφτισμένο η δασκάλα του διπλανού χωριού, δίνοντάς του, λέει τ'όνομα τ'αλλου σκύλου του Εγγλέζου, που μας έκλεψε, ο αφορεσμένος, τ'αγάλματα των προγόνων).

Τ'ασφεντουρήξαμε τότε μεις όσα κλουβία αβγά παραιτημένα βρήκαμε σ'έναν παλιόν ορνιθώνα. Κι ελύσιαξ'ο Ελγίνος, γιατί σπάσανε τα ούργια αβγά στην κεφαλήν του κι εβρώμεσ'ο τόπος και τα μούτρα του «Ελγιν». Και σου τον εκάμαμε τον σκυλολόρδο να τότε κλαίεις, καθώς εσουρώνανε τ'αβγά στη μούρη του, κι έμοιαζε ίδιο μαϊμόνι, κι όχι σκύλος λόρδος του Παραδείσου και τσ'αυλής του Κυρίου Φρης.

Μα γροικώντας τα κλάματα και τα γανγίσματα του σκύλου τ'αφεντικό του ήρθε στον κανγά. Κι ως είδε τα χάλια και τη βρώμα του, εμάνισε κι άφρισε και μας έψαλε τον εξάψαλμο μισό μαφιόζικα του Σίτυ και μισό αμπαδιώτικα καστρινά, σιχτιρίζοντάς μας κι απ'τον Παράδεισό του. Εμάς τους «αξιοτίμους και ευγενείς Κυρίους» καθώς μας προσφώνουσε πριν την «Πύλη» της ΕΔΕΜ ο Πρωταγόρας του.

Χαιρετώ σας
κι αγαπώ σας
Ο ΓΕΡΟ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ

Τα θησαυρίσματα μνήμης των γερόντων μας

Δημοσιεύουμε σήμερα το τέταρτο μέρος των αναμνήσεων του Παύλου Αντ. Κουτσουπάκη.

ΟΤΑΝ ΠΗΓΑ ΣΤΟ «ΙΕΡΑΞ» ο ύπαρχος Πανλής με περιέμενε στην σκάλα και εγώ αγκαλιά την βαλίτσα ανέβηκα στο κατάστρωμα του πλοίου. Όλο το πλήρωμα ήταν ανήσυχο. Με κοιτούσαν σαν να περιέμεναν να τους φέρω κάτι νέο. Εγώ κατευθύνθηκα στο δωμάτιο του ύπαρχου χωρίς βέβαια να πω σε κανέναν αυτά που έπαθα και είδα. Μόνο στον ύπαρχο είπα αυτά που έπαθα και αυτά που είδα αυτές τις 2 μέρες που βρισκόμουν στην ξηρά. Μου σύστησε δε να μην πω σε κανέναν τίποτε και αυτό έκανα. Όλη την ημέρα βρισκόμαστε σε κίνηση διότι μας βομβάρδιζαν συνεχώς τα στούκας των Γερμανών. Το βράδυ πήγαμε, ο Ιέραξ και η Όλγα σε έναν όρμο στην Σαλαμίνα που τώρα που τα γράφω δεν θυμάμαι που βρίσκεται. Εκεί φορτώσαμε γύρω στα 15-20 κιβώτια με πάρα πολύ βάρος και περίπου 12-15 ανθράκων γυναικές άνδρες και 3-4 παιδιά. Φύγαμε μαζί με την Όλγα χωρίς το πλήρωμα να ξέρει πού πάμε. Το μεσημέρι φτάσαμε στο λιμάνι της Σούδας, όπου και ξεφορτώσαμε τα κιβώτια και τους ανθρώπους.

Αργότερα μάθαμε ότι τα κιβώτια είχαν μέσα τον χρυσό της Ελλάδας και οι άνθρωποι ήταν το υπηρετικό προσωπικό του Βασιλιά Γεωργίου Α'. Σημειώτων ότι είμαστε γύρω στους 14 από το πλήρωμα Κρητικοί. Κανείς από εμάς δεν εξέφρασε την επιθυμία να φύγει διότι όταν ήμασταν στα Μέγαρα εμείς οι Νησιώτες Κρητικοί, Χανιώτες, Σαμιώτες και άλλοι, είπαμε ότι αν επιχειρήσει κανείς να φύγει δεν θα τον αφήναμε, θα τον σκοτώναμε. Έτσι, δεν έφυγε κανείς, μόνον ο ταμίας του πλοίου έφυγε, και ούτε επέστρεψε.

Εγώ έστειλα ένα σημείωμα στο σπίτι μου στους Αρμένους με κάποιον βαρκάρη που μας προσέγγισε, το οποίο σημείωμα, το έλαβαν όπως μου είπα, όταν επέστρεψα μετά από 4,5-5 χρόνια!

Το βράδυ της ίδιας ημέρας φύγαμε από τη Σούδα για τη Μέση Ανατολή και συγκεκριμένα για την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου. Θυμάμαι την ώρα που βγαίναμε από το λιμάνι της Σούδας και κάτω από το Καλάμι ήταν σύρματα όπως και σε όλα τα λιμάνια. Πέρασε πρώτα ο Ιέραξ και ακολουθούσε η Όλγα. Δυστυχώς όμως η Όλγα παρέκκλινε λίγο από την πορεία του και μια προπέλα μπέρεψε στα σύρματα όπου και χρειάστηκε δύτης, για να κόψει τα σύρματα όπως και έγινε.

Φύγαμε λοιπόν γύρω στις 11 το βράδυ από το λιμάνι της Σούδας και από την Ελλάδα.

Μετά από δύο ημέρες φτάσαμε στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, όπου τύχαμε θερμής υποδοχής από τον Ελληνισμό, τους Έλληνες του τόπου αυτού, που αριθμούσαν τότε περί τις ογδόντα με εκατό χιλιάδες μόνον στην πόλη της Αλεξάνδρειας, με το Πατριαρχείο και τον Πατριάρχη στην πλατεία Μουχμετάλ εις τον ναό Ευαγγελίστρια. Εκεί το καράβι μπήκε στην δεξαμενή όπου και έγιναν ορισμένες επισκενές και καινούρια μηχανήματα όπως ραντάρ, και υδρόφωνα, τα οποία εμείς στην Ελλάδα δεν είχαμε, αλλά μόνο με τα μάτια και τα κιάλια.

Καθίσαμε περίπου 20 μέρες μέχρι να επισκευαστεί. Μετά ενταχτήκαμε

και εμείς όπως και τα υπόλοιπα καράβια του Ελληνικού στόλου στον στόλο της ανατολικής Μεσογείου. Μαζί με τα αγγλικά όπου και άρχισαν να περιπολούν ακτές και παραλίες της Μεσογείου από το Γιβραλτάρ την Συρία, Κύπρο. Νομίζω ότι δεν χρειάζονται πιο πολλές λεπτομέρειες.

Στις 15 Μαρτίου 1942 μια ομάδα από ναύτες υπαξιωματικοί και αξιωματικοί μεταξύ αυτών ήταν και ο πλωτάρχης, ύπαρχος και φίλος μου, επικεφαλής της αποστολής για την Αγγλία που συμμετείχα και εγώ, φύγαμε μέσω Σουέζ με επιβατικό υπερωκεάνιο. Μετά από 8 μέρες φτάσαμε στην Αγγλία και συγκεκριμένα στο λιμάνι του Λίβερπουλ και από εκεί με τρένο στο Τσάταμ (Μπάραξ) ναύσταθμος 20 χιλιόμετρα έξω από το Λονδίνο. Εκεί είχαμε διάφορες φασαρίες διότι το φαί ήταν λίγο και το ψωμί το ίδιο και δεν μας άρεσε η καντίνα τους, και κάθε μέρα είχαμε τσακωμούς με τους Άγγλους. Ευτυχώς εγώ κάθισα λίγες ημέρες, διότι έφυγε μια αποστολή για τα ναυπηγεία του Γιολκάστερ για να βλέπουμε που τοποθετούν στα καινούργια πλοία τα μηχανήματα και τα εξαρτήματα ώστε να τα πούμε και στους άλλους. Εκεί μας δίνανε το φαί σε χρήμα και νοικιάσαμε και δωμάτια να κοιμόμαστε. Ήταν μια ομάδα αποτελούμενη από 1 σημαιοφόρο, 1 Αρχικελευστή, 1 κελευστή, και 3 Διότους. Πηγαίναμε το πρωί στις 8 στα Ναυπηγεία μέχρι τις 3 το απόγευμα. Μετά είμασταν ελεύθεροι. Μετά από 25 ημέρες περίπου το καράβι ήταν έτοιμο. Ήρθε λοιπόν και το υπόλοιπο πλήρωμα μαζί και ο πλωτάρχης Πανλής και το όνομα αυτού του πλοίου "ΠΗΔΟΣ".

Φύγαμε από τα ναυπηγεία του Γιολκάστερ, το "Πήδος" και ο "Ανδρέας" για τη Β. Αγγλία στο Κάπα Φλός για γυμνάσια. Εκεί καθίσαμε 15 ημέρες. Και μια λεπτομέρεια: στο εικοσιτετράωρο είχε 3 ώρες νύκτα.

Φύγαμε από εκεί και πήγαμε για γενικό δεξαμενισμό στο Λίβερπουλ και εκεί είχα μια περιπέτεια ερωτικού χαρακτήρα. Εκεί μέρα και νύχτα είχαμε βομβαρδισμούς. Καθίσαμε περίπου 5 μέρες και φύγαμε μέσω Ατλαντικού να έρθουμε στην Μεσόγειο συνοδεύοντας νηοπομπές και με κυβερνήτη τον πλοίαρχο Κύρι και ύπαρχο τον Παυλή, δια μέσω ακρωτηρίου Καλής Ελπίδος, Πόρτ Ελισαμπέτ, Κέητ Τάουν, Ντέρτιαν, Ισημερινός, Ερυθρά, Σουέζ, Πορτ Σαιντ, επιστρέψαμε στην Αλεξάνδρεια που ήταν και η βάση μας.

Λίγα λόγια για το πλοίο. Το Πήδος είχε καινούργιο ραντάρ υδρόφωνα, σύγχρονο κατευθυντήρα για βολές στόχων και αεροπλάνων, διέθετε 4 διαμερίσματα, πλωριό μηχανικό αξιωματικών και το πρηνιό 3 δίδυμους πύργους πυροβόλα και 4 αντιαεροπορικά πολυβόλα. Εγώ ήμουν χειριστής κλειστρου, του πρηνιού πύργου, του αριστερού πολυβόλου. Φτάσαμε λοιπόν στην Αλεξάνδρεια όπου μαζί με τα Εγγλέζικα αρχίσαμε να αλωνίζουμε την Μεσόγειο από το Γιβραλτάρ, Μάλτα, Κύπρος, Δωδεκάνησα, παραλία Ιταλίας, Σικελία.

Νηοπομπές από Αίγυπτο προς Μάλτα και όπου αλλού χρειαζόταν. Ο καιρός περνούσε με πάρα πολλές περιπέτειες που για να γραφούν θέλουν πολλή δουλειά και κόπο. Εγώ εδώ αναγράφω τα κυριότερα περιστατικά.

Θυμάμαι μια νηοπομπή από την Αλεξάνδρεια στη Μάλτα, ενώ συνοδεύαμε 4 εμπορικά πλοία με 27 πολεμικά, 3 καταδρομικά και τα υπόλοιπα αντιτορπιλικά ανοικτής θαλάσσης.

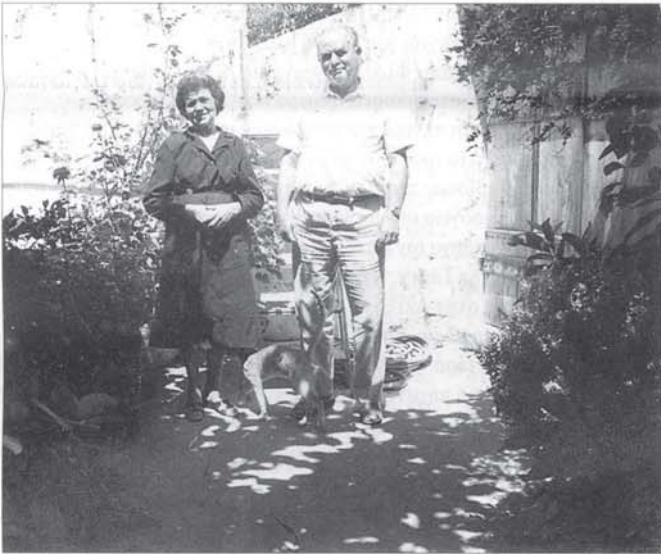
Μόλις πιάσαμε τα μισά της διαδρομής, μας πήραν είδηση οι Γερμανοί και καθ' όλη τη διαδρομή μας βομβάρδιζαν τα Στούκας. Χτύπησαν μάλιστα και δύο πολεμικά, ένα καταδρομικό και ένα αντιτορπιλικό που επέστρεψαν στην Αίγυπτο για να επιδιορθώσουν τις βλάβες τους. Φτάσαμε στην Μάλτα, μπήκαμε στο λιμάνι Βαλέτας, ενώ ακόμα μας βομβάρδιζαν, αλλά η Μάλτα ήταν τόσο πολύ οχυρωμένη που ούτε πουλί δεν μπορούσε να περάσει. Δεν θα ξεχάσω ποτέ την εικόνα που είδα: οι άνθρωποι να ανακατεύουν τα σκουπίδια και να τρώνε αυτά που εμείς είχαμε πετάξει. Σημειώτων ότι όταν φύγαμε αφήσαμε ότι τρόφιμα είχαμε στο καράβι, ακόμη και το αλεύρι. Πήγαμε πολλές φορές συνοδεύοντας τις νηοπομπές στη Μάλτα.

Στο επόμενο φύλλο μας το τελευταίο μέρος

οι παλαικές μας φωτογραφίες

Φωτο 1. Ο Γιάννης Κοζογιαννάκης χρόνια μανάβης, καφετζής, και ο πρότος για μεγάλο διάστημα, σουβλατζής του χωριού μας.

Φωτο 2. Ο Μανώλης Καβρουλιάκης με τη γυναίκα του ...

Φωτο 3. Ο Κωνσταντίνος Γιαλιτζάκης, ο επονομαζόμενος και Βουβός, επειδή ήταν κωφάλαλος.

Συνεχίζουμε να δημοσιεύουμε τις παλαικές φωτογραφίες που κατά καιρούς μας έχουν αποστείλει οι αναγνώστες μας, συγχωριανοί και φίλοι. Πιστεύοντας πως η διατήρηση της ιστορικής μνήμης και της ιστορίας ενός τόπου είναι καθήκον μας θα συνεχίσουμε να δημοσιεύουμε τις εικόνες από τα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν στην ιστορία του χωριού μας.

Οι φωτογραφίες 1, 2, 3 που δημοσιεύουμε στη σελίδα αυτή προέρχονται από το αρχείο της Φανής Γιαλιτζάκη - Καλούδη.

Φωτο 4.
Ο οφθαλμίατρος
Δημήτρης Μελισσάκης
σε φωτογραφία
τον 1964,
από το αρχείο
της Έλσης Πανλάκη.

Φωτο 5. Ο Ζαχάρις, σε παλαιότερη φωτογραφία, με τις αδερφές του Μαρία και την αξέχαστη Φρόσω.

Το πρώτο αυτοκίνητο στους Αρμένους είναι γεγονός

ΟΙ ΑΡΜΕΝΟΙ ένα χωριό 4.126 στρ. που απέχει μόλις 18 χλμ απ'τα Χανιά έχει τη δική του ιστορία με γεγονότα που έχουν σημαδέψει τις μνήμες των παλαιότερων. Συγκεκριμένα, ένα πολύ σπουδαίο γεγονός που θα θυμούνται οι μεγαλύτεροι είναι το πρώτο αυτοκίνητο που ήρθε στο χωριό το 1929.

Ιδιοκτήτες αυτού του αυτοκινήτου ήταν τρεις συγχωριανοί μας ο Μανώλης Λεκάκης, ο Τάσος Τερεζάκης και ο Κωνσταντίνος Τσακιράκης. Ο πρώτος ήταν ο οδηγός του αλλά πέθανε νέος και τότε έβαλαν οδηγό το Γιώργη τον Χριστοδουλάκη. Εκείνος όμως μια μέρα έφυγε απ'το δρόμο και έπεσε στη στρόφιξη του Προφήτη-Ηλία ο Κώστας ο Τσακίρης που ήταν μαζί του, χτύπησε το αυτί του στο φτερό του αυτοκινήτου, όπως θα θυμούνται οι παλαιότεροι.

Το 1930 ο Μάρκος Πατεράκης πούλησε τη σουστά του, που έκανε το δρομολόγιο Ρέθυμνο-Ηράκλειο-Χανιά και αγόρασε αυτοκίνητο, το οποίο ονόμασε Ιφιγένεια, σ'αυτό οδηγός ήταν ο Κώστας Στρατηγάκης. Ο Πατεράκης ήταν πολύ έξυπνος άνθρωπος με εμπορικό μυαλό και έτσι συνέχισαν τα παιδιά του και μέχρι σήμερα τα εγγόνια του.

Αργότερα, αυτοκίνητο πήρε και ο Γιώργης

Ένα από τα πρώτα αυτοκίνητα του χωριού μας, τον Λευτέρη Χαράλαμπος Τερεζάκη

Μπουντές που έκανε τη διαδρομή Χανιά-Αρμένιοι. Μετά ο Γιάννης Στρατηγάκης αγόρασε ένα Citroen. Στη συνέχεια, όμως, ενώθηκε με τον Μπουντέ και το 1945 πήραν ένα λεωφορείο, το οποίο το έβαλαν να κάνει τη γραμμή Καλαμάτα-Αθήνα.

Με αφορμή αυτό το γεγονός θα ήθελα να προτείνω στο Σύλλογο μας τη δημιουργία ενός

αρχείου ανοιχτό σε όλους για να καταχωρούν αλλά και για να μάθουν γεγονότα που σημάδεψαν τους Αρμένους μας.

Υ.Γ. Θα ήθελα να ευχαριστήσω τον παππού μου Γιάννη Βαγιωνάκη για τις χρήσιμες πληροφορίες που μου έδωσε.

Επιμέλεια: Ελένη Γεωργίου-Βαγιωνάκη

Δωρεά εγκυκλοπαίδειας από τον Μιχάλη Παρασκευάκη

ΕΝΑ ΕΝΤΥΠΩΣΙΑΚΟ ΕΡΓΟ

χάρισε στην εφημερίδα μας, την «Ελευθερόπολι» και στους Αρμενιανούς της Αθήνας, ο συγχωριανός μας Μιχάλης Παρασκευάκης Πρόκειται για μια εγκυκλοπαίδεια με τίτλο «Κρήτη - το Αφιέρωμα», η οποία αποτελείται από 25 τόμους και περίπου 7.500 σελίδες. Ο Μιχάλης την είχε αποκτήσει την περίοδο που βρισκόταν στην Αμερική.

Στη συνέχεια παραθέτουμε τα περιεχόμενα των 25 τόμων.

ΜΕΡΟΣ Α ΤΟΜΟΙ: 1-6	Ιστορία της Κρήτης	Τόμος 1	Προϊστορική Κρήτη Από τη Προϊστορική περίοδο μέχρι τη Δωρική εισβολή.
		Τόμος 2	Από τους Δωριείς στους Ρωμαίους
		Τόμος 3	Ρωμαιοκρατία - Βενετοκρατία
		Τόμος 4	Τουρκοκρατούμενη Κρήτη
		Τόμος 5	Η Κρήτη από τη μεγάλη Κρητική επανάσταση μέχρι την ένωση με την Ελλάδα 1866-1913
		Τόμος 6	Η Μάχη της Κρήτης 1941
ΜΕΡΟΣ Β' ΤΟΜΟΙ: 7-10	Βιογραφίες	Τόμος 7	Αγωνιστές
		Τόμος 8	Εικαστικές τέχνες, Κινηματογράφος θέατρο, Δημοσιογράφοι, εκδότες, Λογοτέχνες, κλπ
		Τόμος 9	Α' Κληρικοί νεομάρτυρες ιερωμένοι Β' Κρητική παραδοσιακή μουσική
		Τόμος 10	Πανεπιστημιακοί, Στρατιωτικοί, Δικαστικοί, Μελετητές
ΜΕΡΟΣ Γ' ΤΟΜΟΙ: 11-14	Τοπικές ιστορίες	Τόμος 11	Τοπικές ιστορίες Α-Γ
		Τόμος 12	Τοπικές ιστορίες Δ-ΛΙΔ
		Τόμος 13	Τοπικές ιστορίες ΛΙΜ- Π
		Τόμος 14	Τοπικές ιστορίες Ρ-Ψ
ΜΕΡΟΣ Δ ΤΟΜΟΣ: 15	Φυσικο-ιστορικό περιβάλλον	Τόμος 15	Α' Γεωγραφικό περιβάλλον Β' Βυζαντινή τέχνη
ΜΕΡΟΣ Ε ΤΟΜΟΣ: 16	Λαογραφία	Τόμος 16	Γλώσσα, Γέννηση, Βάπτιση, Γάμος, Θάνατος, Μοιρολόγια, Πανηγύρια, Λαϊκές ασχολίες, Λαϊκή τέχνη, Παραδόσεις, παραμύθια, νάκλια, Κρητικές παροιμίες, Ανιγμάτα, Γηθιές, Κρητική διάλεκτος.
ΜΕΡΟΣ ΣΤ ΤΟΜΟΣ: 17	Μουσική	Τόμος 17	Μαντινάδες, ριζίτικα, ιστορικά, μοιρολόγια, κάλαντα
ΜΕΡΟΣ Ζ ΤΟΜΟΙ: 18-24	Λογοτεχνία	Τόμος 18	Κρητικό θέατρο, «Στάθης», «Πανώρια», «Ερωφίλη», «Θυσία του Αβραάμ».
		Τόμος 19	Κρητικό θέατρο «Ερωτόκριτος»
		Τόμος 20	Α' Έπικά ποιήματα «Του Δασκαλογιάννη», «Του Αληδάκη» Β' Θεατρικά έργα
		Τόμος 21, 22, 23, 24	Σύγχρονα λογοτεχνικά κείμενα.
ΜΕΡΟΣ Η' ΤΟΜΟΣ: 25	Πάνθεον	Τόμος 25	Βιογραφίες ως το Σεπτέμβριο 1986

Κρυφτό και κινητό

ΕΙΧΕ ΠΕΡΑΣΕΙ ο Δεκαπενταύγουστος όταν συζητούσα με τον πρωτοξάδερφο μου το Δημήτρη για τις δραστηριότητες των παιδιών μας στο χωριό όταν μου είπε ότι η κυρία απογευματινή απασχό-

ληση των δικών του παιδιών, ήταν να παίζουν κρυφτό με τις ώρες χρησιμοποιώντας τα κινητά τους. Ξαφνιάστηκα και ζητώντας περισσότερες πληροφορίες μάζεψα τους πιτσιρικάδες και τους έκανα κάποιες ερωτήσεις.

Στο διάλογο που ακολούθηε συμμετείχαν οι Γιώργος, Μίνως και Βασίλης Δημητρίου Χριστοδουλάκης ενώ τις ερωτήσεις τις έκανε η μητέρα τους, η Άννα που επίσης ήταν παρούσα.

Άννα: Όλα τα παιδιά είχαν κινητό;

Βασίλης: Τα περισσότερα.

Άννα: Και πως παίζονταν το παιχνίδι;

Γιώργος: Σ' όλο το χωριό... όπως παίζεται κανονικά το κρυφτό. Επειδή παίζαμε σ' όλο το χωριό χρησιμοποιούσαμε κινητά γιατί δεν μπορούσαμε να πάμε πίσω κάθε φορά να «φτύσουμε» αυτούς που βρισκάμε. Καθόταν ένας εκεί που τα «φυλούσε» και ο άλλος με το κινητό έπαιρνε τηλέφωνο... και τον 'λεγε ποιους είχε βρει για να τους φτύσει.

Βασίλης: Απλά επειδή πέρυσι είχαμε γουόκι - τόκι και φέτος ξεχάσαμε, βρήκαμε την ιδέα να παίζουμε με τα κινητά.

Άννα: Όλοι είχαν πέρυσι γουόκι - τόκι;

Γιώργος: Όχι, μόνο αυτοί που φύλαγαν.

Βασίλης: Φέτος, βρήκαμε και τους φακούς. Αμα δεν έβλεπες στο σκοτάδι άναβες το φακό και μπορούσες να τον δεις.

Γιώργος: Καλά, εσύ δεν έβλεπες ούτε με φακό...

Άννα: Έχει το χωριό καλούς κρυψώνες;

Γιώργος: Ναι έχει... μέσα στο νεκροταφείο, σε κάνα οικόπεδο...

Άννα: Και στο νεκροταφείο φτάσατε;

Βασίλης: Και στις «Διαδρομές» φτάσαμε.

Άννα: Στις «Διαδρομές» φτάσατε; και που τα φύλαγε η μάνα;

Βασίλης: Προς τα πάνω, κοντά στο σπίτι του Χαλβαδάκη... κι από εκεί κόβαμε βόλτες σ' όλο το χωριό...

Άννα: Είχατε και τα ποδήλατα όταν παίζατε κρυφτό;

Γιώργος: Όχι πολλές φορές. Πέρυσι κάποιος τ' άγανε.

Μίνως: Ένα παιδί, είχε φέρει μηχανάκι.

Άννα: Και τι έκανε με το μηχανάκι;

Μίνως: Μας έψαχνε, και καμιά φορά με το ποδήλατο.

Βασίλης: Πέρυσι παίζαμε πολύ με τα ποδήλατα.

Άννα: Σας γαύγισαν τίποτα σκύλοι κάνα βράδυ; ενοχλήσατε κανένα χωριανό;

Γιώργος: Όχι τίποτε σπουδαίο.

Άννα: Κανένα άλλο απροσδόκητο στη διάρκεια του παιχνιδιού; καμιά πλάκα έγινε;

Γιώργος: Ναι. Μια φορά είμαστε σε μια εκκλησία, στην Ευαγγελίστρια, όπου έχει έναν τάφο και μπαίνει ένα παιδί και κατά λάθος χτυπάει πάνω στο κουτί που ρίχνουμε τα κεριά κι ακούγεται ένα μπαμ και νόμισε ότι ακούστηκε μέσα από τον τάφο και γλόμιασε, άσπρισε, άρχισε να τρέχει και δεν ξαναήρθε μετά.

Άννα: Μπορεί να λέει και για τον εαυτό του αλλά δε το λέει

Γιώργος: Όχι. Ο Κωστής ο Ταδάκης ήταν.

Βασίλης: Ή πολλές φορές μπαίναμε μέσα στο ιερό γιατί τα κορίτσια δεν μπορούν να μπούν.

Άννα: Του χρόνου θα έχετε πάλι τα κινητά ή σκέπτεστε τίποτα άλλο;

Βασίλης: Θα πάρουμε πιο εξελιγμένα γουόκι - τόκι.

Μίνως: Τώρα σκεπτόμαστε να πάρουμε κάτι γουόκι - τόκι που φτάνουν έξι χιλιόμετρα μακριά. Ωστε να τους βρίσκουμε σίγουρα.

Άννα: Καλά το γουόκι - τόκι είναι καλύτερο απ' το κινητό;

Μίνως: Ναι γιατί με το κινητό χαλάς κάρτα

Γιώργος: Επίσης το κινητό δεν έχει σήμα πολλές φορές

Βασίλης: Στο Mastorer τα πουλάνε 60 € το ζευγάρι.

Άννα: Πόση ώρα παίζατε;

Βασίλης: Παίζαμε 4 γύρους, αφού φεύγαμε στις 7 και γυρνούσαμε στις 12.

Άννα: Πόσα αγόρια και πόσα κορίτσια ήσασταν κάθε φορά;

Γιώργος: Δύο - τρία κορίτσια και τέσσερα - πέντε ή και δώδεκα αγόρια.

Άννα: Έκανε ποτέ κανείς «φτου ξελεφτεριά»

Γιώργος: Πάντα.

Βασίλης: Σχεδόν πάντα.

Άννα: Και δε μου λέτε αυτός που έκανε «φτου ξελεφτεριά» περήμενε μιάμιση ώρα στη κρυψώνα του να τελειώσει το παιχνίδι;

Βασίλης: Όχι, αφού ήμασταν σ' όλο το χωριό, όλη την ώρα προχωράγαμε, δεν σταματάγαμε σε κανένα συγκεκριμένο μέρος, και νά μην βλέπαμε μακριά αυτόν που τα φυλούσε εμείς προχωράγαμε.

Γιώργος: Δηλαδή πηγαίναμε επίτηδες μεγάλες διαδρομές. Πηγαίναμε από την πάνω γειτονιά ως την «Καρυδιά», μετά στις «Διαδρομές», ύστερα στο νεκροταφείο πάνω και ξανά εκεί που τα φυλάγαμε.

Άννα: Το φαριστηθήκατε;

Γιώργος, Βασίλης, Μίνως: Πολύ.

Ανάθεμα την τύχη μου και την τεχνολογία, τώρα που τους βρήκα όλους, τελείωσ' η μπαταρία.

Χρήστος Ιωάνν. Τερεζάκης

Νέα δρομολόγια και τιμές από την ANEK

Νέα δρομολόγια από το υπερσύγχρονο πλοίο της ANEK, το "Olympic Champion" με κύριο χαρακτηριστικό την ώρα αναχώρισης 4,30 από Πειραιά και 24.00 από Σούδα, καθώς και σημαντική έκπτωση στις τιμές των εισιτηρίων.

Η έκπτωση είναι 40% και προσφέρεται μέχρι το 50% της διαθεσιμότητας του πλοίου. Οι τιμές μετά την έκπτωση είναι οι ακόλουθες όπως δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα της ANEK.

DTS	ΚΑΤΑΣΤΡΩΜΑ	21,00
ATS	ΑΕΡΟΠ. ΚΑΘΙΣΜΑΤΑ	22,00
AB4	4ΚΛΙΝΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ	33,00
A4	4ΚΛΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ	34,00
AB3	3ΚΛΙΝΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ	34,00
A3	3ΚΛΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ	46,00
AH2	2ΚΛΙΝΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ	48,00
AB2	2ΚΛΙΝΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ	46,00
A2	2ΚΛΙΝΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ	49,00
LUX	ΛΟΥΞ	75,00
ΕΠΙΒΑΤΗΓΑ Ι.Χ. ΕΩΣ 4,25μ		52,00
ΕΠΙΒΑΤΗΓΑ Ι.Χ. 4,25μ και άνω		63,00

Οικονομική ενίσχυση του Ιερού Ναού Ευαγγελίστριας Αρμένων

Με δική μου πρωτοβουλία και μετά από συνεννόηση με τον εφημέριο του χωριού παπά Μανώλη Νικολακάκη πάρθηκε η απόφαση ν' αλλάξουν τα κουφώματα της εκκλησίας. Συνολικά όλη η δουλειά στοίχισε 3800 ευρώ. Για το σκοπό αυτό προκειμένου να μαζευτούν κάποια χρήματα πραγματοποιήσα κλήρωση. Η προσπάθεια αυτή απέφερε το ποσό των 1150 ευρώ. Επίσης δέχτηκα χρηματικές προσφορές από κάποιους χωριανούς που μένουν μόνιμα στην Αθήνα. Πιο συγκεκριμένα ο Κουτσουπάκης Θεόδωρος του Στεφάνου προσέφερε το ποσό των 500 ευρώ. Οι οικογένειες Ελισάβετ Κουτσουπάκη Βολανάκη, Αντωνία Κουτσουπάκη Τσαμίδη, Μαρία Κουτσουπάκη Καλαμπόκα και οι αδερφές Ειρήνη και Έφη Γαβριλάκη το γένος Κουτσουπάκη προσέφεραν το ποσό των 850 ευρώ. Η κυρία Κατίνα Παντελάκου προσέφερε το ποσό των 50 ευρώ εις μνήμην των παιδιών της. Η Ελένη Κουτσουπάκη Καλλιβερετάκη προσέφερε το ποσό των 1200 κι έτσι συμπληρώθηκαν τα χρήματα για να ολοκληρωθεί το έργο αυτό. Νιώθω λοιπόν την υποχρέωση να ευχαριστήσω θερμά όλους όσους με βοήθησαν στην προσπάθεια μου αυτή και εύχομαι να είναι πάντα καλά.

Γεωργία Στεφάνου Κουτσουπάκη.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η εποχή του

Εντυπώσεις από ένα συνέδριο

Του Δρα Νικολάου Β. Πετρουλάκη

ΤΟ ΤΡΙΗΜΕΡΟ 8-10 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ έγινε στην Αθήνα, στην αίθουσα της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας, διεθνές συνέδριο, με θέμα "Δημόσια Υγεία και Κοινωνική Πολιτική: Ο Ελευθέριος Βενιζέλος και η Εποχή του". Στο συνέδριο αυτό έλαβαν μέρος καθηγητές ελληνικών και ξένων Πανεπιστημίων, και άλλοι επιστήμονες -γιατροί κυρίως και ιστορικοί- από Πανεπιστήμια και άλλους επιστημονικούς Οργανισμούς. Αίσθηση προξένησε το γεγονός ότι οι εισηγητές, εκτός των καθηγητών, ήταν και νέα παιδιά -αγόρια και κορίτσια-, τα οποία ο ακροατής θαύμαζε για την επιστημοσύνη τους, την ακρίβεια των νοημάτων τους και τον άριστο χειρισμό της γλώσσας.

Το συνέδριο παρακολούθησαν 500 και πλέον συνέδριοι όλων των ηλικιών, με πλειοψηφούσα την ηλικία 25-35, παρήγορο φαινόμενο, δεδομένου ότι τα καθίσματα των συνεδριακών χώρων καλύπτονται συνήθως από συνταξιούχους.

Την έναρξη των εργασιών των συνεδρίων κήρυξε ο Υπουργός Υγείας Δημήτριος Αβραμό-

πουλος, ο οποίος δεν περιορίστηκε σε μια απλή πρόταση κήρυξης εργασιών, αλλά παρουσίασε μια πλήρη διάλεξη με θέμα τη συμβολή του Ελευθερίου Βενιζέλου στη διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής, την ίδρυση της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Υγείας, την προστασία της μητρότητας, τη δημιουργία της Στέγης Πατρίδος και του ΠΚΠΑ, τη συνεργασία με την Επιτροπή Αποκατάστασης Προσφύγων, και το Ίδρυμα Ροκφέλλερ για τη διευθέτηση υγειονομικών προβλημάτων, που προέκυψαν από την επιδημία του δαγκειού πυρετού και την ελονοσία, τη θεμελίωση του θεσμού των Κοινωνικών Ασφαλίσεων, από το έτος 1929 και για πολλές άλλες δραστηριότητες, για τις οποίες ο Υπουργός τόνισε, ότι πρέπει να αποδοθεί στον Ελευθέριο Βενιζέλο η δέουσα τιμή. Πριν να αρχίσουν οι εργασίες ο Κοσμήτορας της Εθνικής Σχολής Υγείας του επέδωσε σχετική πλακέτα αναμνηστική της επίσκεψής του στη Σχολή.

Οι εργασίες άρχισαν με το χαιρετισμό του Κοσμήτορα, Νικολάου Βακάλη, ο οποίος συγκινημένος είπε ότι στην ίδια αυτή αίθουσα βρέθηκε ο Βενιζέλος, πριν μερικές δεκαετίες, αναγγέλλοντας σπουδαία μέτρα κοινωνικής πολιτικής. Σημειώνεται ότι η Σχολή, τιμώντας τη μνήμη του ιδρυτού της Προϋπουργού, έχει στήσει την προτομή του, εμπρός στη θύρα της αίθουσας τελετών της. Χαιρετισμούς έκαναν ο Γενικός Διευθυντής του Εθνικού Ιδρύματος «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος» Νικόλαος Παπαδάκης, ο Πρόεδρος της Οργανωτικής Επιτροπής Γιάννης Κυριόπουλος, ο Βουλευτής Χανίων Χρήστος Μαρκογιαννάκης ως εκπρόσωπος του Προέδρου της Βουλής, ο Νομάρχης Χανίων Γρηγόρης Αρχοντάκης ως Αντιπρόεδρος του Ιδρύματος. Επίσης παρέστησαν ο Υφυπουργός Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης Γεώργιος Παπαγεωργίου, Βουλευτές, Διοικητές Νοσοκομείων κ.α..

Οι εργασίες του συνεδρίου έγιναν στην ολομέλεια. Πραγματοποιήθηκαν συνολικά έξι συνεδρίες, με εναλλασσόμενο προεδρείο.

Τα θέματα που αναπτύχθηκαν ήταν η οργάνωση της ιατρικής περιθαλψής και της ασφάλισης της υγείας, τα προβλήματα της δημόσιας υγείας και τα μέτρα αντιμετώπισης της, τα δίκτυα υποδοχής και η δημόσια υγεία στην Ελλάδα και την Ευρώπη (19ος και 20ος αιώνας), οι πο-

λιτικές και τα θεσμικά μέτρα για τις συνθήκες εργασίας και την επαγγελματική παθολογία, η κοινωνική πρόνοια για τις ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού και το Κράτος Πρόνοιας και οι Κοινωνικές Ασφαλίσεις. Σε κάθε σχεδόν θέμα γινόταν σύνδεση με τη συμβολή του Βενιζέλου για την παρουσία και την επίλυσή του.

Η οργάνωση του συνεδρίου ήταν άρτια. Τα πάντα έγιναν με την δέουσα φροντίδα, ώστε να μην παρουσιασθεί ούτε η ελάχιστη παραφωνία. Από την υποδοχή, την εγγραφή και τακτοποίηση των συνέδριων, την τεχνική υποστήριξη των οπτικοακουστικών μέσων, μέχρι και την πλούσια φιλοξενία των, τα πάντα έγιναν κατά ένα τρόπο τέλειο. Αξίζουν συγχαρητήρια και ευχαριστίες στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος» και στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας που οργάνωσαν το Συνέδριο.

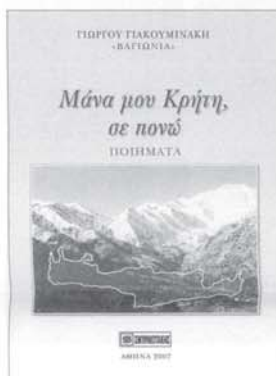
Νομίζω πως δεν θα είμαι υπερβολικός να σημειώσω ότι το συνέδριο αυτό ήταν ένα από τα πιο πετυχημένα συνέδρια που έχει διοργανώσει μέχρι σήμερα το Εθνικό Ίδρυμα «Ελευθέριος Βενιζέλος» και πρέπει να θεωρούνται ευτυχείς εκείνοι που το παρακολούθησαν ως συνέδριοι και να περιποιούν τιμή στον εαυτό τους εκείνοι που εισηγήθηκαν θέματα σ' αυτό.

Βιβλίο

Γιώργου Γιακουμινάκη. «Βαγιωνιά»
«Μάνα μου Κρήτη σε πονώ» και «Βαγιωνιανοί μου
Λογισμοί» Εκδόσεις Συμρινωτάκη, Αθήνα 2007.

Πήραμε από τον πρώην Πρόεδρο της Ομοσπονδίας Συλλόγων Αποκορώνων κ. Γιώργο Γιακουμινάκη τις δύο ποιητικές του συλλογές «Μάνα μου Κρήτη σε πονώ» και «Βαγιωνιανοί μου Λογισμοί». Ο κ. Γιακουμινάκης γεννήθηκε στο Φρε και σήμερα ζει μόνιμα στο Βύρωνα Αττικής.

Ασχολείται από 25ετίας με τα πολιτιστικά δρώμενα και διετέλεσε Πρόεδρος της Ομοσπονδίας Σωματείων επαρχίας Αποκορώνων Χανίων.

Ποιήματα του έχουν συμπεριληφθεί σε ογκώδες βιβλίο με τίτλο «Σύγχρονοι Έλληνες Δημιουργοί» που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις ΜΙΜΟΖΑ το 2005 με πρωτοβουλία και ευθύνη του Συλλόγου Ελλήνων Λογοτεχνών.

Στους προσεχείς στόχους του είναι η έκδοση δύο ποιητικών Συλλογών που έχει ήδη ολοκληρώσει, με τίτλους «Μάνα μου Κρήτη, σε πονώ» και «Στιχολαλήματα».

Όπως γράφει στον πρόλογο του έργου ο Λογοτέχνης - Ποιητής Ιωάννης Σηγάκης «Η ποίηση του Γιώργου Γιακουμινάκη με τα γιασεμοκλάδια της ευαισθησίας, της ομορφιάς και της αλήθειας πλέκεται

σφιχτά σαν νοητός κισσός στις αιώνιες τρεις κολώνες, που αναβαστούν τον ουρανό, της Θρησκείας, της Πατρίδας, της Οικογένειας και γυρεύοντας τις κερήθρες, να ρίξει το Παρνασσικό του Μέλι και να γλυκάνει τον ανέστιο στρατοκόπο αδελφό με τη φιλία, την ανθρωπιά, τη μαστοριά, το ξεχειλίσιμα ευγενών, ακραιφνών αισθημάτων και συναισθημάτων, με λογισμό και όνειρο, ενόραση και όραμα, πείρα και διδαχή».

Και συνεχίζει

«Πόσο αυτό ανθοκαρπεί, εξαρτάται και από τον δέκτη. Ο ποιητής - πομπός κάνει το εγγενές χρέος του φιλότιμα, εκστασιακά, πατροπαράδοτα, Κρητικά.

Για μας το πετυχαίνει περισσά, γιατί μετράνε λιότερο τα μηνύματα και το περιεχόμενο, που και κύρια γνοιάζεται και μαστορευεί. Η μορφή έρχεται μετά.

...

Ο ποιητής Γιώργος Γιακουμινάκης ζωγραφίζει με το νοητερό πινέλο της θεάς Ποίησης την ευλογημένη, βουκολική ζωή, με χρουστές εικόνες από

τους ταπεινούς ξωμά-χους της αγροτιάς στα λιομαζώματα, τον θερισμό, τα τρυγοπατήματα, με τα καρδιοχτύπια του έρωτα, της αρχοντιάς, της προεπιάς και της τιμής, με την αυτάρκεια της μικρής καρπογονίας, αγκαλιασμένης με τη δοξολόγηση στον Θεό, χορηγό πάσης ευλογίας και ζωής.

Με τη λυτρωτική, τραγουδιστή λαλιά και το γιορτάσι των αξεπέραστων φτερουγισμάτων Κρητικών χορών και τον βασιλικό στ' αυτή, την αποκοτιά και τη φλογερή έμπνευση στα μάθια για το Αύριο. Με την ιερή νοστάλγηση στις άγιες θύμψεις, δράκαινες ή γιάτρισες, ρίζες κάθε αρετής και σοφίας των προγόνων και της εν Χριστώ προκοπής, χαράς και ευδαιμονίας».

Στη συνέχεια δημοσιεύουμε δυο ποιήματα από το «Βαγιωνιανοί μου Λογισμοί»

Δώρα Χριστουγέννων

Πάρε κομμάτια απ' την καρδιά σου,
αυτά που μένουν πάντα αγνά,
και στόλισε τα με στολίδια
χαρούμενα και γιορτινά.
Ψάξε στα βάθη της ψυχής σου.
Εκεί θα βρεις τους θησαυρούς
φιλία, αγάπη, καλοσύνη,
που δε χαλάνε στους καιρούς.
Πάρε ανθούς φρεσκοκομμένους
απ' το περβόλι τσ' ανθρωπιάς
κι έβγα στους δρόμους να μοιράσεις
δώρα της νέας της χρονιάς.
Δώσε χαμόγελο στη θλίψη,
χάδι κι αγάπη στ' ορφανό,
κουράγιο εις τον πονεμένο,
τον άρρωστο, τον ταπεινό,
Άνοιξε, τέλος, το πουγκι σου
το πλούσιο ή το φτωχικό,
δώρισε κάτι απ' τα φλουριά σου
στο πεινασμένο σπιτικό.
Τότε θα νιώσεις την καρδιά σου
ανάλαφρη ν' αγαλιά
πλημμυρισμένη ευτυχία
μες του Χριστού την αγκαλιά.

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΑΚΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

Η καρδιά μου εφτερούγισε κι ο νους μου εταξίδεψε στα χρόνια τα παλιά
και σταμάτησε τους αναλογισμούς μου στου Γυμνάσιου την πρώτη μου χρονιά.

Πιτσιρίκια φοβισμένα, που κινούσαν απ' τον Βάμον γύρω-γύρω τα χωριά
τα χαράματα και ώρες περπατούσαν, κόντρα πάντα με της φύσης τα στοιχεία.

Τα κορίτσια τις ποδίτσες τους φορούσαν, μαύρο χρώμα, γιακαδάκι γυριστό, λουλουδάκια, που δειλά-δειλά ανθούσαν, σ' έναν κήπο ομορφιάς ξεχωριστό. Τα αγόρια με καπέλλο στο κεφάλι, για κορώνα κουκουβάγια βλοσυρή και για τσάντα σχολική ένα βουργιάλι, φορεσιά πάντα φτωχή μα καθαρή.

Λαδοκούλουρα μας δίναν για προσφάι απ' τα σπίτια μας συνήθως τα φτωγά κι ήταν πλούσιος απούγε να κρατάει δυο δραχμούλες στην τσεπούλα μοναχά.

Τα βιβλία μας παλιά, ξεθωριασμένα απ' τους πιο παλιούς συνήθως δανεικά, τόσα μάτια αλήθεια τάχαν διαβασμένα, μα υπομένανε κι εμάς καρτερικά.

Το πρωί το καμπανάκι σαν γτυπούσε, στις αράδες και σε στάση προσοχή στέκαμε όλοι και η μέρα αρχινούσε, στον Θεό μας στέλνοντας μια προσευχή.

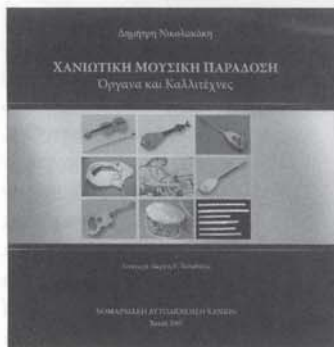
Μια τρεγάλα κι όλοι να μέσα στην τάξη στα θρανία καθισμένοι τακτικά κι η ψυχή μας ανοιχτή, για να χορτάσει με διδάγματα αρχαία, ηθικά.

Τουρτουρίζαμε τις μέρες του χειμώνα, δεν υπήρχε τότε θέρμανση καμιά, πεισιμωμένοι όμως δίναμε αγώνα, στις ανάσες μας ζητώντας ζεστασιά.

Μα η στέρηση κανέναν δεν πτούσε, ήταν κάτι σαν να λέμε φυσικό, στις καρδιές μας το χαμόγελο ανθούσε, πάντα είχαμε ψηλά το ηθικό.

Δημήτρης Νικολακάκης «Χανιώτικη Μουσική Παράδοση. Όργανα και καλλιτέχνες».

Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Χανίων, Χανιά 2007

Πήραμε την πρόσφατης έκδοσης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Χανίων με τίτλο «ΧΑΝΙΩΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ. Όργανα και καλλιτέχνες» που συνέγραψε ο διευθυντής Πολιτισμού της Νομαρχίας κ. Δημήτρης Νικολακάκης (ιστορικός ερευνητής, πρόεδρος της Ένωσης Πνευματικών Δημιουργών νομού Χανίων).

Το βιβλίο αυτό εκδόθηκε με την ευκαιρία ομώνυμης έκθεσης που πραγματοποιήθηκε τον φετινό

Αύγουστο στα Χανιά.

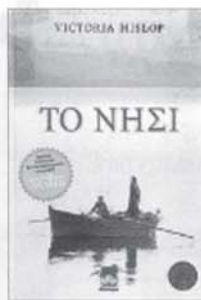
Είναι ένα είδος σύγχρονης συνοπτικής εγκυκλοπαίδειας της Χανιώτικης μουσικής παράδοσης. Σε πολλές μάλιστα περιπτώσεις συμπληρώνει το έργο «Ελληνικά λαϊκά μουσικά όργανα» του Φοίβου Ανωγειανάκη.

Μέσα απ' τις σελίδες του παρουσιάζονται με πρωτότυπο τρόπο πολλά όργανα με τα οποία παίζονταν και παίζεται η κρητική μουσική, όπως το βιολί, η λύρα, το λαγούτο, το μαντολίνο, το μπουλγαρί, η κιθάρα, το μπουζούκι, το ούτι, το κανονάκι, το σαντούρι, το νταουλάκι, το τουμπερλέκι, το χοχλομπάντουρο, τα ξίλια, τα κουτάλια, τα ποτήρια, τα γερακοκούνουνα, η μαντούρα, η ασκομπαντούρα, το σφυροχάμπιολο, το ακορντεόν, το κλαρίνο και άλλα.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου παρατίθενται τα βιογραφικά σαράντα Χανιωτών λαϊκών καλλιτεχνών που δεν ζουν πιά.

Πρόκειται για τους πρωτομάστορες της Χανιώτικης και κατ' επέκταση της Κρητικής μουσικής, που με την προσωπικότητά τους και το πηγαίο και αυθεντικό ταλέντο τους πρόσφεραν τα μέγιστα στη μουσική παράδοση, τη διάδοση και την εξέλιξη του λαϊκού μας πολιτισμού.

Η έκδοση συνοδεύεται από πολλές σπάνιες φωτογραφίες.

Βικτορία Χίσλοπ «Το νησί»

Ένα αριστουργηματικό βιβλίο «ΤΟ ΝΗΣΙ» υπέπεσε εντελώς τυχαία στην αντίληψή μου το καλοκαίρι, καθώς ξεφύλιζα ένα περιοδικό, περιμένοντας την σειρά μου στην αίθουσα αναμονής του οδοντιάτρου μου. Ποικίλα συναισθήματα μου προκάλεσε η ανάγνωση αυτού του βιβλίου, όμως ως πάρουμε τα πράγματα από την αρχή...

Ένα καλοκαιρινό καυτό μεσημέρι βρίζομαι να περιμένω έξω από το οδοντιατρείο και καθώς περιεργάζομαι το γύρω χώρο γεμάτη πλήξη και αδημονία περιμένοντας να τελειώσει το προηγούμενο ραντεβού το μάτι μου πέφτει σ' ένα περιοδικό. Το ανοίγω και εντελώς μηχανικά αρχίζω να το ξεφυλλίζω και πέφτω σε μια ανακάλυψη.

Στις μέσα σελίδες του περιείχε μία άκρως σημαντική και ενδιαφέρουσα συνέντευξη μιας πρωτοεμφανιζόμενης αγγλίδας συγγραφέως της Βικτορίας Χίσλοπ. Διαβάζοντας την συνέντευξη αυτήν διαπιστώνω ότι η κυρία αυτή είναι δημοσιογράφος, σύζυγος ενός μεγαλοεκδότη και λάτρης της Κρήτης. Προχωρώντας στην ανάγνωση και μαθαίνοντας όλο και περισσότερα στοιχεία για την συγκεκριμένη γυναίκα αισθάνομαι συγκίνηση για το τόσο μεγάλο ενδιαφέρον και αγάπη της για την Κρήτη μας, που αποδεικνύεται με την συγγραφή ενός βιβλίου, που το ονομάζει «ΤΟ ΝΗΣΙ».

«ΤΟ ΝΗΣΙ» έχει ως θέμα του τους λεπρούς της Σπιναλόγκας και τον τρόπο ζωής τους, που δεν διέφερε σε τίποτα από εκείνον των «υγιών», οι οποίοι ζούσαν απέναντι στο νησί και μάλιστα σε μερικές περιπτώσεις ήταν και πιο προηγμένοι. Παρουσιάζει τη ζωή στην Κρήτη -και δη σε εκείνη την περιοχή- αφηρούμενη μια ιστορία προσώπων, γεγονότων, καταστάσεων παντρεύοντας το χθές με το σήμερα. Η κεντρική μυθοπλαστική και παράλληλα μυστικοπαθής ιστορία εκτυλίσσεται από το 1939 και τελειώνει το 1957 με την εκκένωση της Σπιναλόγκας από τους αποίκους της ύστερα από την ανακάλυψη της θεραπείας της νόσου του Χάνσεν.

Η συγγραφέας έχουσα ενδελεχώς και με κάθε λεπτομέρεια ερευνηθεί τα της εποχής (κοινωνικά, λαογραφικά, θρησκευτικά δεδομένα) καταφέρνει ν' απεικονίσει υπεύθυνα και παραστατικά τις συνθήκες ζωής της εποχής, την προκατάληψη, αλλά το σημαντικότερο «φωτίζει» τον τρόπο ζωής αυτών των πονεμένων ανθρώπων αντιμετωπίζοντας τους με αγάπη και ανθρωπιά. Γι' αυτό και είχε θετική ανταπόκριση από τους πνευματικούς ανθρώπους παγκοσμίως, οι οποίοι την βράβευσαν, δίνοντας της το βραβείο της πρωτοεμφανιζόμενης συγγραφέως. Τους παρουσιάζει ως κανονικούς ανθρώπους με δικαίωμα σ' όλες τις χαρές της ζωής βιώνοντας μια φυσιολογική ζωή σε μια καλά οργανωμένη κοινωνία, όπου βασιλευσε η ομόνοια, η αλληλεγγύη, η αγάπη και η δημοκρατία.

Για εμένα στάθηκε μια μεγάλη αποκάλυψη, όπως προανέφερα η ανάγνωση αυτού του βιβλίου, γιατί ενώ έχουν περάσει τόσα χρόνια από εκείνη την εποχή και τη θεραπεία της νόσου και ενώ δεν έχω επισκεφτεί ακόμη μέχρι στιγμής το νησάκι στο άκουσμα της λέξης ΣΠΙΝΑΛΟΓΚΑ αυθόρμητα μου ερχόταν πάντα στο μυαλό ότι ο χώρος εκεί υπήρξε κολαστήριο ψυχών, μια σκέψη-προκατάληψη που ευτυχώς μου διέλυσε η κυρία Χίσλοπ.

Το σπουδαιότερο στην όλη ιστορία, την οποία αποφάσισα να μοιραστώ μαζί σας και με συγκλονίζει βαθύτατα είναι ότι απ' ενός είχα τραγικά λανθασμένη εντύπωση για το όλο θέμα και απ' ετέρον το πιο σημαντικό που με προβληματίζει: ένας ξένος άνθρωπος από τόσο μακρινό τόπο έρχεται ν' «αποκαταστήσει» τον τόπο και τους ανθρώπους του(!)

*Υ.Γ. Θα πρότεινα να διαβάσουν το βιβλίο όλοι οι Κρητικοί και μάλιστα αν μη τι άλλο θ' απαλαχτούν από την προκατάληψη που πιστεύω διέπτε σχεδόν την πλειοψηφία του κόσμου δημιουργώντας τους έτσι λανθασμένη εντύπωση αδικώντας τον τόπο και τους ανθρώπους, οι οποίοι αξιοπεπώς και επάξια διέμεναν εκεί. Είναι ευκαιρία να διδαχθούμε όλοι μας ιστορικά, πράγμα που όφειλε το κράτος να μάς παράσχει και όχι μία αξιολογή κυρία από τόσο μακριά, η οποία όμως αγαπάει τον τόπο μας απ' ο,τι φαίνεται περισσότερο από μερικούς από εμάς!

Γεωργία Μαρινάκη

Αυτοί που φεύγουν...

Η «Ελευθερόπολις» εκφράζει τα θεράμ της συλλυπητήρια σε όλους του συγγενείς των αποβιωσάντων συγχωριανών μας.

Αποβιώσαντες

- Πέθανε στις 3 Οκτωβρίου του 2007 και ετάφη στους Αρμένους ο **Μιχάλης Αβερκάκης** ετών 92. Ο Μιχάλης ήταν σύζυγος της Αγγελικής και πατέρας του Δημήτρη, της Ελένης και του Γιώργου.
- Πέθανε στις 10 Νοεμβρίου του 2007 και ετάφη στις 11, στους Αρμένους ο **Αντώνης Βασιλείου Χαλαβαδάκης**. Ο Αντώνης ήταν σύζυγος της Ευαγγελίας και πατέρας του Βασίλη, της Άννας και της Ειρήνης.
- Πέθανε στην Αθήνα και ετάφη στις 12 Νοεμβρίου, στους Αρμένους ο **Γιάννης Μαργακουδάκης** του Πέτρου. Ο Γιάννης ήταν σύζυγος της Αικατερίνης και πατέρας της Άννας, της Ευαγγελίας, της Παναγιώτας και της Ελευθερίας.

Στις **29 Ιουνίου** θα γίνει σε συνεργασία με την Ενορία Αρμένων, στους Αρμένους, το **μνημόσυνο του επί σειρά ετών προέδρου του Συλλόγου μας, Γεωργίου Φρεσκάκη.**

Μνήμη Μιχάλη Δημ. Αβερκάκη (1915-2007)

Άλλος ένας αετός της Απάνω Γειτονιάς, ο Μιχάλης Δ. Αβερκάκης, πήρε κι εκείνος, για στεργνή φορά, την ανηφόρα του Προφήτη Ηλία, να πάει να συντροφέψει γονέους, αδελφία κι άλλους αγαπημένους του ανθρώπους, «εν ταις σκηναίς των δικαίων ένθ' αναπαύονται».

Κι εμείς μένομε με την πίσρα και τη νοσταλγία γιατί μαζί με τον Μιχάλη και τους άλλους γέροντες μας που μας αποχαιρετούν και φεύγουν για το ανεπίστρεφτο ταξίδι, φεύγει σιγά-σιγά και μας αποχαιρετά και μια ολόκληρη εποχή και ζωή, που οι γλάφυρες αφηγήσεις των θεωνόντων ήδη, Χαράλαμπος και Μιχάλη, αλλά και των ζωντανών και ακμαίων ηλιζιωμένων μας ανθρώπων, που δημοσιεύομε από τον Μάρτιο ήδη του 2005, αποτελούν μαρτυρίες πολύτιμες, γι αυτή τη ζωή «που τώρα είναι φενγάτη σαν όνειρο πρωινό». Μαρτυρίες για ανθρώπους, ήθη, έθιμα, αξίες, νοοτροπίες και κοινωνίες που φεύγουν κι εκείνες ανεπιστρεπτή.

Στο σημερινό φύλλο, στη στήλη «Τα θησαυρίσματα της μνήμης των γερόντων μας», δημοσιεύομε το δεύτερο μέρος της κουβέντας που κάμαμε το προπερασμένο καλοκαίρι στο σπίτι του Μιχάλη στο χωριό (το πρώτο μέρος δημοσιεύτηκε στο Φ.43/2006, σελ. 6-7).

Ο Μιχάλης από καιρό, με τα προβλήματα της υγείας και τα βαρδία της ηλικίας, ήταν καθηλωμένος στο κρεβάτι, όπου όμως είχε την άγρυπνη συντροφιά και παρηγοριά της γυναίκας του της Αγγελικής και των παιδιών κι εγγονιών που ως την τελευταία στιγμή τον συντρόφευαν και τον φρόντιζαν, και μ'εκεινων τις εικόνες τις αγαπημένες έφυγε, δικαιωμένος και παρηγορημένος από τούτον τον κοσμό τον καλό.

Μιχάλη, φίλε μου, χαίρε.

Χ.Μπ.

Τα θησαυρίσματα μνήμης των γερόντων μας

ΜΙΧΑΛΗΣ ΔΗΜ. ΑΒΕΡΚΑΚΗΣ

Συνέχεια από το φύλλο 43/2006, σελ. 6-7

- Πότες εγενήθηκες Μιχάλη ;
- Το 1915 την ημέρα τ' Αγίου Πνεύματος. Γραμμένο όμως μ'έχουνε το 1916. Έλεγεν τώνε ο πατέρας μου, κάθα που λέρν' από το Δημαρχείο και τ'όβριστε ανοιχτό
- Να γράψετε θέλει το κοπέλι ;
- Καλά, του λέγανε, καλά. Και με το καλά, επέρασ' ένας χρόνος, ώσπου τ'αβίξαρε ο Παπαδοσταύρος και με γράψανε στο μητρώο. Τον κουνιάδο μου, τον Μανώλη τον Κουτσούπη, τονε γράψανε όντεν επήγε φαντάρος.
- Με το παλιό ημερολόγιο δεν επηαίνετε τότες ;
- Με το παλιό που μας τ'αλλάξαρε για να συμπορατούμε με τ'Ευρωπαίους. Κι εχάσαμε τον μπουσούλα, όπως εδά με το ευρώ.
- Διαβάζω Μιχάλη στα χαρτιά, πως από τσι 16 του Φλεβάρη του 1923 πηδήξατε και πήγατε στην πρώτη του Μάρτη.
- Ναι, και τα μπλέκαμε, στην αρχή με το μήνα τση σοροάς, του θέρους, του τρύγους, των εορτών και των πανηγυριών.
- Και με τα γράμματα καλά τα πήγαίνες ;
- Ο γέρος στην αρχή δεν μ'έμπεπε στο σκολειό παρά στσι Γαλανές, να ζιγώνω τσι τρουλίτες από το σπαρτό, να μη μαδούνε τ'αστάχια. Μα με τη μουρούρα και το παρακαλετό τση μάνας μου, στο τέλος, μ'έμπεπε.
- Δασκάλους, ποιους είχατε ;
- Την Αντριανή (Πανηγυράκη), την κυρία Κατίνα (Παπαγιαννάκη) και τον Σταυρίδη, καλοί δάσκαλοι ήτονε και οι τρεις.
- Τα γράμματα τα'παιρνες ;

- Τα'παιρνα, ναι. Μα παράδες τότες δεν υπήρχανε για να πάεις και στου Βάμου το Γυμνάσιο. Η αδελφή μου η Φρόσω ήτονε φωστήρας, η καλύτερη μαθήτρια του σχολειού. Κι ο δάσκαλος ο Σταυρίδης, ο Θεός ν'αγιασεί την ψυχήν του, επροσχύνησε τον αφέντη μου να τήνε μπέψει στο Γυμνάσιο. Ναι και ναι του'λεγε από σπέρας και την άλλη μέρα το πρωί τήνε μπέμπει στα Χανιά στον Βαρθολομαίου να ξενοδουλεύει. Εξέχασα να σου πω, πως ο πατέρας μου επήγε δεκαοκτώ χρονώ στην Αμερική.

Ο αξέχαστος Μιχάλης σε μια εντυχιμένη στιγμή στην αυλή του, με την γυναίκα του την Αγγελική, και ένα εγγονάκι του.

- Κι έβγαλε κι έφερε μονέδα πολλή ;
- Αν έβγαλε λέει ! Ισα ίσα τα ναύλα του, ένα κουστονμάκι, ένα ζευγάρι σκαρπίνια και μια ρεμπούμπλικα, μου λεγε η μάνα μου, πως έφερε κι αρχίνιξε να σουλατσάει και να γαμπρίζει στο χωριό. Μα δεν είχε βέβαια παρά, κι έβγαλε τα στενά τα ψαλιδώκωλα, κι έβαλε γκιλότα και στιβάνια κι έπιασε πάλι το ζευγάρι και το σκαπέτι.

Η μάνα μου ήτονε πρώτη ξαδέρφη του Μπουντέ. Καλός και χουβαρντάς άνθρωπος ήτονε ο Μπουντέ. Μια βολά ήθελε να πάρει τη μάνα μου στο γάμο του Πανηγυράκη στσι Καλύβες, μα παπούτσια για γάμο η μάνα μου δεν είχε.

Τρώτε και πίνειτ' άρχοντες

Ένα φρικασέ με μοσχάρι

Συνταγή με ζωγραφιές για φρικασέ με μοσχάρι, του αξέχαστου πολυτάλαντου χωριανού μας Στέλιου Αναστασιάδη (1926-1995). Από το βιβλίο του «κατό και ... χειμωνιάτικες συνταγές». Αθήνα 1989, σελ. 82-83

Σημείωση για τη σχεδιασμένη συνταγή Γενικές οδηγίες.

1ον. Μπορείτε τη διπλανή συνταγή να τη φτιάξετε με νονά ή τρανς, αν προτιμάτε, αλλά οπωσδήποτε βάλτε τον, στο μισό του βάρους πάλι, ποντίκι, γιατί δίνει ένα ελαφρύ πήξιμο

στη σάλτσα. Όπως λέμε, τη ζελεδιάζει.

2ον. Μη μπείτε σε πειρασμό να τοιγαρίσετε το κρέας. Θ' αλλοιωθεί τελείως η γεύση του φρικασέ. Ακολουθήστε πιστά την 1η φάση (στο σχέδιο επάνω) και ρίξτε τον τα κρεμμύδια όταν τα ζουμιά του κρέατος έχουν καραμελιάσει.

3ον. Τα λαχανικά βάλτε τα με τη σειρά που σας δείχνω -τα σκληρά πρώτα. Αν τα ρίξετε όλα μαζί, τα μαλακά θα γίνουν λιώμα. Το κορν-φλάουρ το συστήνω για δυο λόγους:

α) για να δέσει λίγο ο ζωμός, ώστε να μην κόψει αν πάρει κατά λάθος μια μικρή βράση τ'

αβγολέμονο,

β) πάλι για να μη σας κόψει, αν χρειαστεί ξαναζέσταμα.

4ον. Μπορείτε, επίσης, στην τελική φάση της συνταγής, να ξαναρίξετε τον ανακατεμένο με τ αβγά ζωμό μες στο κατσαρόλι που τον είχατε δέσει με το κορν-φλάουρ και χωρίς τα κρεατικά και τα λαχανικά. Θα κάνετε το τελικό "ψήσιμο του αβγολέμονου σε χαμηλή πάλι φωτιά κι ανακατεύοντας με σύρμα. Θα σας είναι και πιο εύκολο και θα μπορούσατε να σερβίρετε τη σάλτσα χώρια, αν θέλετε.

☞ συνέχεια από τη σ. 14

- Για τούτο στεναχωράσαι Ελένη; τη λέει. Εγώ θα σ'αγοράσω καινούργια. Και τήνε πήρε στη Χώρα και τη ψούνισε καινούργια τη πολυτέλειας. Κι επήγανε στο γάμο του Πανηγύρη, κι εχορέψανε κι γλεντήσανε καλά.

Χορευταράς σπονδαίος ήτονε ο Μπουντές. Θυμάσαι τονε, Χαράλαμπε, απου χόρευε αποσπέρας τον πανηγυριού τον Προφήτη Ηλία, την Αμπλά, την Εμινέ την αράπισσα, όξω από τον Φραντζέσκο το μαγαζί, κι ούλ'η Πλατέα τσι καμάρωνε και τσι χειροκρότα;

- Ποιους άλλους από τσι παλιούς θυμάσαι Μιχαλάκη;

- Γειτόνοι μου ήτονε ο Καβρός ο Παυλής, ο Βασμούλης ο Γιάννης, ο Δημήτρης ο Καβρός και ο αδερφός του ο Γιάνναρης. Κι ο Τερεζογιάννης με τον ένα πόδα, γιατί τον άλλο τον τον έκοψε ο δυναμίτης σε φουρνέλο, απου βάλε για να ξεριζώσει ένα δέντρο. Ητονε όμως και με τον ένα πόδα

δουλευταράς! Επήγαινε στο χωράφι του, εις τσ'Αφούλγες με τον γάιδαρο κι ύστερα πέζενε και με τον ένα πόδα, γη καθισμένος εις το χώρα εδούλευε και τραχαπάλευγε τη γη! Κι ήτονε περιβολάρης πρώτης. Εγώ ήμουνε κοπέλι ακόμη. Δουλεύαμε σκληρά, μα γλεντούσαμε κιόλας. Μια φορά, θυμούμαι, στο' Αποκράδες απου ντυθήκαμε κουνουγέροι κι ο Νικολής ο Κουρομιχελής επαράστανε τον παπά.

- Και που τάβρε τα ράσα;

- Μια παλέτσα τυλίχτηκε κι ένα κόκκινο κιλιμάκι εκρέμασε στο λαμίο του για πετραχήλι. Ο Παυλής ο Κολώνης, άντρας θεριό όπως ήτονε, επαράστανε την αρκούδα. Του Τσακιρακιού του Κωστή του'χανε βαρμένη μια γαιδουροκεφαλή κι άλλοι, άλλα μασκαράτα κάναμε ...

(θα συνεχίσουμε σε άλλο φύλλο).

Εικόνες από την καθιερωμένη καλοκαιρινή λειτουργία τον Αύγουστο του 2007, στον Άγιο Αντώνη, του χωριού μας.

Φωτογραφία Ολυμπία Κοκοτσάκη - Μαντωνανάκη.

Η φωτογραφία των επαναστατών του 1898

Στο φύλλο αρ. 43/2006 στη στήλη «Βιβλίο» σελ. 16-17, παρουσιάσαμε μεταξύ των άλλων και το βιβλίο του κ. Αντ. Πλημάκη «Τα Κεραμιά και η Κεραμιανή Μαδάρα», όπου παραθέσαμε και μια φωτογραφία η οποία περιλαμβάνεται στο εν λόγω βιβλίο.

Για τη φωτογραφία αυτή, από το δικηγόρο, δημοτικό σύμβουλο Φρέ κ. Εμμ. Νικολοΐδη λάβαμε το ακόλουθο φαξ.

«Κύριε Διευθυντά,

Στο 43ο φύλλο της εφημερίδας σας και στη σελίδα 17 δημοσιεύεται μια παλιά φωτογραφία η οποία απεικονίζει την συνέλευση Κρητών επαναστατών το 1896 στον Τζιτζιφέ Αποκορώνου. Η φωτογραφία απεικονίζει τον πλάτανο στη θέση Βρύση του Τζιτζιφέ και όχι τους Κάμπους ούτε τον καπετάν Γιάννη Καλογερά, όπως λέει η λεζάντα. Σας το επισημαίνω και κατά λοιπά στη κρίση σας.»

Το κείμενό μας για την εν λόγω φωτογραφία είναι σαφές, καθώς αναφέραμε ότι η φωτογραφία προέρχεται από το βιβλίο του κ. Αντ. Πλημάκη, «Τα Κεραμιά και η Κεραμιανή Μαδάρα» και σύμφωνα με τη λεζάντα του συγγραφέα: «1898. Κάμποι Κεραμιών. Κάτω από τον Πλάτανο. Ο καπετάν Γιάννης Καλογεράς με Κρήτες επαναστάτες, ιερείς, και κατοίκους του χωριού (άνδρες γυναίκες και παιδιά)».

Σημειώνουμε ακόμη ότι η ίδια φωτογραφία ήταν ανηρτημένη στο γραφείο του τέως Νομάρχη

1898. Κάμποι Κεραμιών. Κάτω από τον πλάτανο. Ο καπετάν Γιάννης Καλογεράς με Κρήτες επαναστάτες, ιερείς και κατοίκους του χωριού (άνδρες, γυναίκες και παιδιά).

κ. Γ. Κατσανεβάκη, και πως περιλαμβάνεται στη μνημειώδη έκδοση του Υπουργείου Πολιτισμού/ Φιλολογικός Σύλλογος Χανίων «Χρισόστομος» σελ. 99 «Η Κρήτη στις αρχές του αιώνα μας» κάτω από την οποία υπάρχει η λεζάντα «Επαναστάτες στους Κάμπους Κυδωνίας 1898»

X. Μ.

Διακρίσεις στην τεχνική κολύμβηση

Στο πανελλήνιο πρωτάθλημα τεχνικής κολύμβησης που πραγματοποιήθηκε στις 13-15 Ιουλίου 2007 στο Ο.Α.Κ.Α. Αθηνών ο Χαιρετάκης Βασίλειος του Αντωνίου αγωνιζόμενος στην κατηγορία παμπαίδων Β' κατέκτησε 2 ασημένια μετάλλια στα αγωνίσματα 100m υποβρύχιο και 100m επιφάνεια αντίστοιχα καθώς και 1 χάλκινο μετάλλιο στο αγώνισμα 400m επιφάνεια.

Οι μαθητές συζητήσαν για το Νίκο Καζαντζάκη

Περισσότεροι από 400 μαθητές από 30 σχολεία της Κρήτης και ένα σχολείο της Κύπρου, εκπαιδευτικοί τους αθλά και γονείς, συζητήσαν επί 3 ημέρες για τον Καζαντζάκη και το έργο του στο συνέδριο "Ο Νίκος Καζαντζάκης ποιήτης του κόσμου", που φιλοξενήθηκε στις Μελέσες του δήμου "Ν.Καζαντζάκης".

Στο συνέδριο συμμετείχε και το Γυμνάσιο Βάμου με 18 μαθητές και μαθήτριες της Β' Γυμνασίου οι οποίοι έκαναν προφορικές ανακοινώσεις με θέμα: "Νίκος Καζαντζάκης: ταξιδεύοντας στον ποιητισμό και στον άνθρωπο (τρίπτυχο: Αίγυπτος, Ιαπωνία, Κίνα)". Συντονίστρια καθηγήτρια ήταν η κ. Κουμαδωράκη Βερονίκη και οι συμμετέχοντες μαθητές και μαθήτριες οι ακόλουθοι: α) Αίγυπτος: Σοφιάκη Νικοιλέτα, Προεστάκη Ευτυχία, Χαριτάκης Σταύρος, Σπάχο Τζένη, Στυλιανομανωλάκη Άννα και Βαγιωνάκη Ελευθερία. β) Ιαπωνία: Δουλιανάκη Γεωργία, Κακαζυλάκης Ευάγγελος, Ζαννή Βασιλική, Παπαδοκοκολλάκη Μαρία, Αποστολάκη Σταματίνα, Σταυγιαννουδάκη Αργυρούλα και Πετρακάκης Πέτρος, γ) Κίνα: Καλούδη Νίκη, Καυκαλή Πηνελόπη, Λουράκη Χριστίνα, Λουράκης Γεώργιος, Καστριανάκη Ελένη.

«ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ»

Ο αιωνόβιος «Δαίμων του τυπογραφείου», μεταμορφωμένος τώρα σε «Δαίμονα της φωτοσύνθεσης, έβαλε την ουρά του στη «Ροδαρά μας». Ετσι, στο φύλλο 45, σελ. 6, τυπώνεται με τον τίτλο του δημοτικού τραγουδιού «Το στόλισμα του νυφικού κρεβατιού» το τετράστιχο του Σαίξπηρ «Να σε συγκρίνω με μια μέρα θερινή ;.....»

Με τον ίδιο τίτλο επανεκτυπώνεται το ίδιο τετράστιχο και στο επόμενο φύλλο 46, σελ. 6.

Ζητάμε συγγνώμη από τους αναγνώστες μας γι αυτές τις αβηψίες που οφείλονται στη βιασύνη να προλάβομε εγκαίρως την εκτύπωση, και, κατά συνέπεια, αποστολή στους αναγνώστες της «Ε»

Δωρεές στην εφημερίδα μας

Το περασμένο τρίμηνο λάβαμε από τους αγαπητούς αναγνώστες τα παρακάτω ποσά ως οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας μας.

Μποθανάκης Μανώλης	50€
Τερεζάκης Αθέκος και Μανώλης	50€
Παπαδοπούλου Κυριακή	30€
Καβρουλάκη - Ανδρουλάκη Βασιλική	20€
Τσιρίκος Βαγγέλης	50€
Καθούρη - Αντωνοπούλου Ουρανία	50€
Πική Τιτίκα	200€
Τους ευχαριστούμε όλους θερμά.	